

Slniečko 2

ROČNÍK XIV. (XXXVI.)

OKTÓBER 1981

3 Kčs

Ako sa kocúr Penecír chválil svojou sporivostou

STANISLAV RAKÚS

Najskúpejším obyvateľom Škridlicovej ulice bol kocúr Penecír, vlastne kocúr C, lebo si dal úradne zmeniť dlhšie priezvisko Penecír na kratšie priezvisko C, aby pri podpise ušetril čo najviac atramentu. Napriek tomu ho nikto nevolal

Ilustroval JÁN DRESSLER

ináč ako Penecír, darmo vysvetľoval obyvateľom ulice, že od 18. januára nie je nijakým Penecírom, ale kocúrom C. Akí sú tí obyvateľia hlúpi, pozeral sa pohrdlivo na okoloidúcich, koľko času by ušetrili v ústach, keby namiesto dlhého Penecír vyslovovali kratuliné C.

Kocúr Penecír bol skúpy neprestajne, vo dne i v noci, za pekného i daždivého počasia. Prvá jeho ranná myšlienka patrila tomu, ako čo najsporivejšie prežiť deň. Aby ušetril vodu, rozhodol sa, že sa nebude umývať, stačí, keď sa poriadne oblíže. Vzápäť si povedal, že urobí všetko, aby si zabudol umyť zuby. Tak najlepšie ušetrí zubnú pastu. Namiesto celých raňajok zje iba polovicu a potom už môže s dobrým pocitom odísť do práce. Pracuje v sporiteľni. Predpoludním usmerňuje návštěvníkov, čo sú v sporiteľni prvý raz, aby nezablúdili, do niečoho nevrazili alebo nevošli do takej miestnosti, v ktorej nemajú čo hľadať. Za svoje usmerňovanie očakáva nejakú drobnú peňažnú odmenu. Väčšina návštěvníkov však namiesto drobnej peňažnej odmeny na Penecíra zasyčí. V takej chvíli ho upokojí iba myšlienka, že si dnes opäť zabudol umyť zuby. Popoludní pracuje ako upratovač. Prezlečie sa do upratovačských šiat, vezme metlu a celú sporiteľňu zametá v nádeji, že sa mu poštastí nájsť nejaké spadnuté peniaze. Doteraz sa mu to však nepodarilo. Peniaze hľadá aj po odchode zo sporiteľne, keď sa vyberie do ulíc. Dôkladne prezerá chodníčky, či nezbadá stratený peniaz, prípadne dajakú väčšiu alebo hoci len menšiu drahocennosť. Nič také nevidí, a preto začne hromžiť na neprederavené vrecká a peňaženky. Potom si pozrie program v Bubuňových televízore. Tým si zlepší náladu.

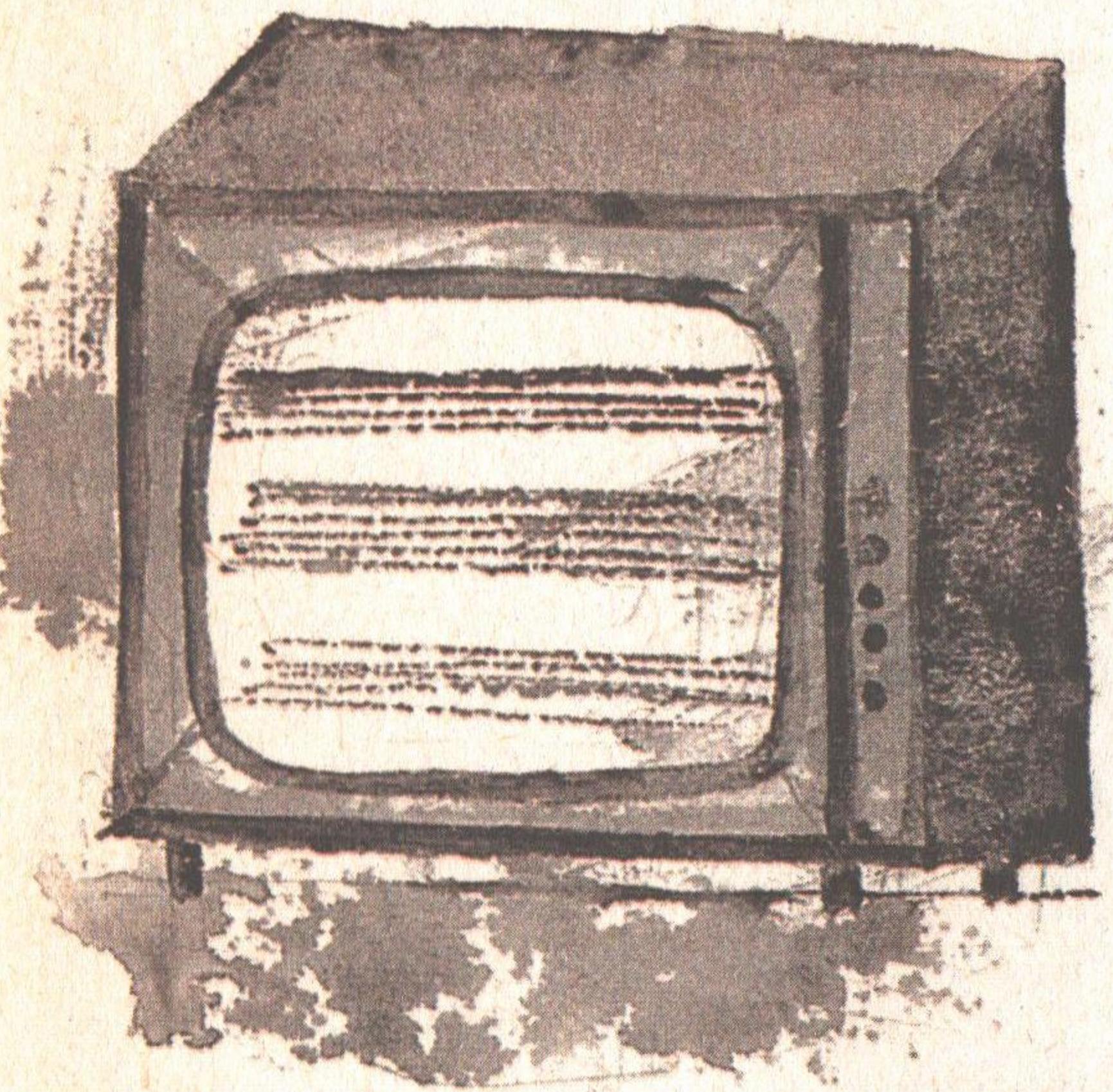
Bubuňovci na rozdiel od iných obyvateľov Škridlicovej ulice nezastierajú večer obloky, lebo si kúpili krásny bledomodrý nábytok a chcú, aby všetci videli, ako si sedia v bledomodrých kreslách a hľadia s uspokojením na televízny program. Bledomodrý nábytok si kúpili aj preto, aby najzávistlivejšiemu obyvateľovi ulice kocúrovi Zuzáňovi dali príleži-

tosť k čo najväčšej závisti. Zdalo sa im, že Zuzáň pri pohľade na nábytok veľmi zbledo-modrel. To bol dôkaz, že sa im podarilo vyvolať závistlivcovu závist. Mali z toho veľkú radosť, lebo v závidených kreslach sa im omnoho lepšie hovelo ako v kreslach nezávidených. Pri tom všetkom si aj Penecír prišiel na svoje. Vyliezol na strom a pozeral si televízny program. Obraz bolo vidieť dobre, vedľa Bubuňovci každý deň vyčistili okná, aby ich Zuzáň a ostatní obyvateľia ulice jasne videli. Iba zvuk Penecír takmer nepočul, lebo aj cez tie najčistejšie okná preniká slabo.

Penecír si z toho nič nerobil. Od radosti, že vidí program zadarmo, bez miňania vlastnej elektriny, si zvuk k obrazu ľahko domyslel. Horšie bolo, keď obraz začal skákať a nikto

z Bubuňovcov ho nenapravil. Všetci už tuho spali v bledomodrých kreslach. Penecír zliezol zo stromu a vybral sa domov, lebo vedel, že Bubuňovci sa prebudia až dakedy po programe a obraz sám od seba skákať neprestane. Po ceste nazrel škáročkou zastretého okna do Zuzáňovej izby. V neveľkej miestnosti zbadal Zuzáňa, ako sa dusí od závisti a v prestáv-

kach medzi dusením farbí svoj nábytok na bledomodro. To ho zamrzelo. Pevne si zaučienil, že aj on musí vyvolať závistlivcovu závist. Pozve ho na návštevu a ukáže mu, čo všetko usporil. Ked' to Zuzáň uvidí, bude ho treba ratovať pred zadusením, pomyslel si Penecír a náhľivo šiel domov, aby sa pred spánkom potešil ušetrenými vecami, ktoré už o krátky čas vyrazia Zuzáňovi dych. Viacerými ušetrenými vecami sa nadchýnal iba vo svojich predstavách, lebo ich priamo nevidel. Pri pohľade na zásuvku sa kochal predstavou nepoužitej elektriny a uvažoval, ako taká elektrina vyzerá a čo práve za zásuvkou robí. Tešilo ho, že ju nepohlcuje chamtivec varič, ktorý od svojej nenásytnosti očervenie a hocičo pripáli. Ešte väčšimi ho tešilo, že ju nehlce

chladnička. Tá sa za elektrinu odvŕaďuje chladom. A chladu je dosť aj zadarmo. Stačí v zime otvoriť okná, povedal si Penecír a uprel zrak na vodovod, v ktorom spí ušetrená voda. Je ticho, iba sem-tam zabuble zo svojho vodového sna. Penecírovi prináša radosť aj to, čo by sa inému bridilo. Poteší ho pohľad na veľkú kopu špinavých handier, lebo vie, že v handrách sa skrýva televízor. Nijakému zlodejovi by to neprišlo na um. Penecír môže ísť pokojne večer do ulíc. Nemusí sa báť, že dajaký zlodej televízor objaví, zapojí ho do zásuvky a začne mu kradnúť elektrický prúd i televízny program. Preto Penecír ešte väčšmi zašpiní hrču handier, a keď sa pokochá ďalšími ušetrenými vecami, ľahne si do posteľ. Od spánku očakáva to, čo iní obyvateľia očakávajú od divadelného alebo filmového predstavenia. Dúfa, že vo sне zadarmo uvidí nejakú dobrú veselohru, detektívku, prípadne zaujímavý futbalový zápas. Tieto očakávania sa Penecírovi zatial ešte nesplnili. Namiesto nich vstupujú do jeho snov rozliční zlodej, ktorí mu veľmi strpčujú spánok. Napríklad zlodej Pap-laver. Prichádza v ukradnutom kockovanom obleku. Laby si natrel lepidlom, aby mu pri krádeži na nich zostali aj tie najdrobnejšie predmety, ktoré vidieť iba pod zväčšovacím skielkom. Vzápäť sa v Penecírovom sне zjavuje zlodej oblečený v hnedých plavkách. Prišiel kradnúť ušetrenú vodu. Púšta ju, plahočí sa v nej a robí ešte všelijaké iné vodové zbojstvá. Ďalší spánkový zlodej minie za krátky čas všetku Penecírovu zubnú pastu. Ani sa nenamáha tým, že by si ľhou umyl zuby. Natrie si ju na ukradnutý chlieb a dá sa do jedenia. Inokedy zasa Penecíra navštievuje zlodej, ktorý nemilosrdne plytvá jeho atramentom ľažko ušetreným na novom priezvisku. Čmára, píše, vypisuje listy svojim príbuzným, znáym, priateľom i nepriateľom a Penecíra privádza do zúfalstva rečami, že sa chce v najbližších dňoch stať spisovateľom. V takých nepokojných snoch a denných starostiah ubieha Penecírovi týždeň za týždňom. Iba po sobotách chodieva do hôr. No

ani tam si neoddýchne. Berie si so sebou rýľ a lopatu v nádeji, že sa mu dakde v hlbokom lese podarí vykopať poklad.

Za všetku námahu a strasti sporivého života mi môže byť peknou odmenou Zuzáňova závist, pomysel si Penecír, a keď zaobstaral tabletka proti zaduseniu, pobral sa k závistlivcovi. Išiel ho pozvať na návštevu.

Zuzáň pozvanie prijal, lebo pri pohľade na Penecírovo skúpe oblečenie si ani nepomyslel, že by mu mohol niečo závidieť. Keď prechádzali okolo Bubuňovcov, Zuzáňovi radostne zasvetili oči. Už ich nebolo vidieť sedieť v bledomodrých kreslách. Okná mali zastreté. Roletami zakrývali svoj pošpatený náby-

tok. Spôsobil im to Zuzáň. Keď prišli dažde, poslal im falosný telegram. Majú sa vraj dostaviť na súťaž o najbelšiu rodinnú srst mačacej krajiny. Spočiatku krútili nad čudným telegramom hlavami, no potom, keď si navzájom prezreli svoju bielu srst, zachvátila ich taká neodolateľná túžba po víťazstve, že sa prestali znepokojovali nedôverčivými otázkami. Dôkladne sa vydrhli kefou a omámení svojou bielobou odcestovali do vzdialeného mesta, v ktorom sa podľa telegramu mala konať súťaž. Na to čakal Zuzáň. Prederavil Bubuňovcom strechu i povalu, aby im dážď poškodil bledomodrý nábytok. Odvtedy ho vždy, keď kráča propri Bubuňovcoch, pochy-

tí dobrá nálada. Tak je to aj teraz. Zuzáň si ju chce stoj čo stoj udržať, a preto odvracia zrak od všetkého, čo by mohlo byť závidenia-hodné. Pozerá sa iba na najškaredšie obydlia alebo na Penecírovo oblečenie.

Dobrá nálada Zuzáňa neopustila ani potom, keď vošiel do skupáňovho domu. Penecír mu povedal, že si musí najprv umyť zuby. Je to vraj zvyk po otcovi, ktorý hovorieval, že práve umývaním zubov možno najlepšie uvítať hosta. Bol to obyčajný výmysel. Penecírovi šlo v skutočnosti len o to, aby sa naraz pochváli ušetrenou zubnou pastou i vodou. No aké bolo jeho prekvapenie, keď namiesto pasty vytlačil z tuby akýsi prášok, na ktorý sa nepoužívaná pasta premenila. Penecír sa zahanbil a rýchlo pustil vodu. Tá spravila závistlivcov ešte väčšiu radosť ako vyschnutá pasta: bola špinavá a žltá od hrdze.

„Zaujímavé,“ usmieval sa Zuzáň, „bývame v jednej ulici, dostávame vodu z tej istej vodárne, ale ja mám vodu čistučkú a závidenia-hodnú, zatiaľ čo vám teče z vodovodu takáto odporná brečka.“

Zaskočený Penecír zakrútil kohútik a nepríjemnú situáciu chcel zahliadiť tým, že začal z handier vybalovať televízor:

„Dovoľte, aby som vás pohostil televíznym programom,“ povedal po chvíli Penecír, no vzápäti sa ukázalo, že televízor nevydáva zvuk, ani neukazuje obraz.

„Pozrite sa,“ ozval sa radostne Zuzáň. „Tu je chyba. Vnútro televízora vám rozožral nábytkový a televízny hmyz.“

Penecír sa čoraz väčšimi chvel a dusil. Iba s veľkým napäťom sín sa mu podarilo odomknúť železnú skrinku, do ktorej si odkladal ušetrené jedlo. Zuzáňovi udrel do nosa taký neznesiteľný zápach, že až potom, keď otvoril okno a k nosu si priložil voňavú vreckovku, mohol povedať:

„Zaujímavé! Kupujeme jedlo v rovnakom obchode, lenže mne predajú jedlo voňavučké, mäkučké, chutnučké, a vám skazené. Moje jedlo vydrží rozvonjavať v chladničke aj mesiac,“ oblizol sa Zuzáň a pobral sa celý šťastný zo sporovlivého domu preč.

Deň československej armády

RUDOLF ŠIŠKA

Kto to drží zástavy?
Kto tak pekne pozdraví?
Sú to naši vojaci
pekne v radoch stojaci.

Na stráži sú v lete, v zime.
Dneska opäť uvidíme
ich usmiate pohľady.
Dneska je Deň armády.

Dnes je šiesty, október,
no ty, vojak, pušku ber
a pevne ňou na tých mier,
ktorých hnevá, že je mier!

Kde je dobre a kde najlepšie

RUDO MORIC

Prišiel list

Mama sa zastavila v škôlke a zobralala Martina domov. Ked' prišli k domovej bráničke, vytiahla z poštovnej schránky noviny a ešte niečo. List!

„Dedko píše,“ vráví Martinovi.
„Dedko s babkou, alebo dedko so starou mamou?“ pýta sa Martin.

„Dedko Juraj.“

Ked' mama otvorila obálku a prečítala list, povedala synovi: „Ved' to vlastne pišu o tebe!“

„O mne?“ začudoval sa Martin.
„Boli by vraj radi, keby sme ťa cez leto doviezli k nim.“

Martin od radosti vyskočil.

„Pravda ma zaveziete?“

„Dohovoríme sa, ked' príde otec,“ povedala mama.

Chlapča sa ledva dočkalo otca. Ako naschvál prišiel neskoršie ako zvyčajne.

„Mali sme schôdzu,“ oznamoval ani nie Marošovi, ale mame.

A Maroš sa hned' naňho zavesil:
„Oco, prišiel list od dedka s babkou.“

„Najem sa, prečítam.“

„Najprv prečítaj,“ prosí chlapec.
A tak si otec, hoci hladný ako vlk, najprv prečítał dedkov list.

„Tak čo, odvezieme im ho?“ pýta sa mama.

„Odvezieme,“ odvetil otec.

„Hurrrá!“ vykrikol Maroš a hybaj bozkávať otca aj mamu.

„Len sa nejaš, ty šało,“ povedal otec, ale mama ho pohladkala po hlave.

„Tam ti bude dobre, chlapček.“

Jablone už boli odkvitnuté, na hriadkach rástla zelenina, kvetinové hriadky žiarili farbami. Vtedy prišiel druhý list.

„Dedko Štefan píše,“ vráví mama pred poštovou schránkou a hned' aj otvára list:

Medved' na malinách

Koncom leta dozreli v lese maliny a mne a mojim kamarátom nastali tri svety. Chodili sme na ne s hrnčekmi a kanvičkami a Oberali ich z pichľavých kríčkov jednu do hrnčeka a tri do úst. Maliny boli dobré, sladké ako med a bolo ich hodne. Len Jano Čípčalovie ohŕňal nad nimi ústa zababrané červenou šťavou.

„Toto sú maliny?“ hndral pohrdliovo. „Drobizg! Jahody bývajú väčšie. Pod Poľanou sú maliny. Veľké ako palec a sladké, sladučké...“

„Kto ti to povedal?“ spýtali sme sa dotknutí, že si robí posmech z malín v našom lese.

„Otec. Včera bol po drevo a doniesol ich plné dvojačky. Naoberal ich vraj, čo by dlaňou pleskol. Povedal, že sú tam malinská ako pol majerského dvora.“

„Fíha, vari naozaj?“ čudovali sa chlapci.

Zažiadalo sa im vidieť tie malinská a najest' sa malín veľkých ako palce.

„Podme zajtra pod Poľanu,“ navrhol Mišo.

„Podme, ale hned' ráno, aby sme boli na obed doma,“ pridal sa Števo. „Vezmeme kanvy a pôjdeme, nie?“

Všetci prikývli, iba ja som čušal. Maliny ma vábili, poznal som však trochu lesy pod Poľanou, kde som bol niekoľko ráz s otcom, a veru som sa ich bál.

Podpolianske lesy boli celkom iné ako naše víглаšské:

hlboké, temravé a akési tajomné. V našich rástli smreky, jedle, liesky, buky, a tam aj hrubizné, rozložité duby a vysoké hraby, pod ktorými bolo vždy vlhko a temno.

V našich lesoch žili srny, jelene, daniele a líšky, a tam — ako mi povedal otec — sme mohli naďabiť na rysa, na diviaka alebo aj na veľkého žltého podpolianskeho medveda. S otcom som sa nebál, ten mal vždy so sebou flintu. Čo by sme však robili my, šarvanci, keby nás napadol rys alebo diviak?

„Viete, že sú tam rysy alebo diviaky?“ upozornil som kamarátov.

Zasmiali sa a vraj: „Kto ti to povedal?“

„Otec. Aj medvede sú tam veľké ako človek.“

Chlapci sa vážne zamysleli, ale Jano Čípčalovie povedal:

„Hlúpost! Môj otec odtiaľ vozí drevo, a nikdy nevidel ani diviaka, ani medveda. Medvede sú až celkom pod Poľanou, a ta nejdeme.“

Chlapcom odľahlo. Na Janovho otca sa mohli spoľahnúť, že dobre pozná podpolianske lesy.

„Nebud' sprostý, Jano,“ dohováral mi Števo. „Pod s nami aj ty.“

„A čo sa s ním babreš?“ osopil sa naňho Mišo. „Ked' sa bojí, nech radšej nejde.“

Habil som sa priznať, že sa bojím, a vyhŕkol som:

„Dobre, pôjdem aj ja.“

Na druhý deň sme sa vybrali na cestu hned', ako vyšlo slnko. Na rysa, diviaka ani na medveda sme cestou nenatrafili. Nad horami krúžili iba dva skalné orly, a tých sme sa nemali prečo báť.

Prišli sme k malinisku a hned' sme sa vrhli na maliny, ktoré boli skutočne veľké ako palec. Dáš si jednu do úst, cítis, ako sa ti sladká šťava rozlieva po jazyku a prižmuruješ oči od pôžitku.

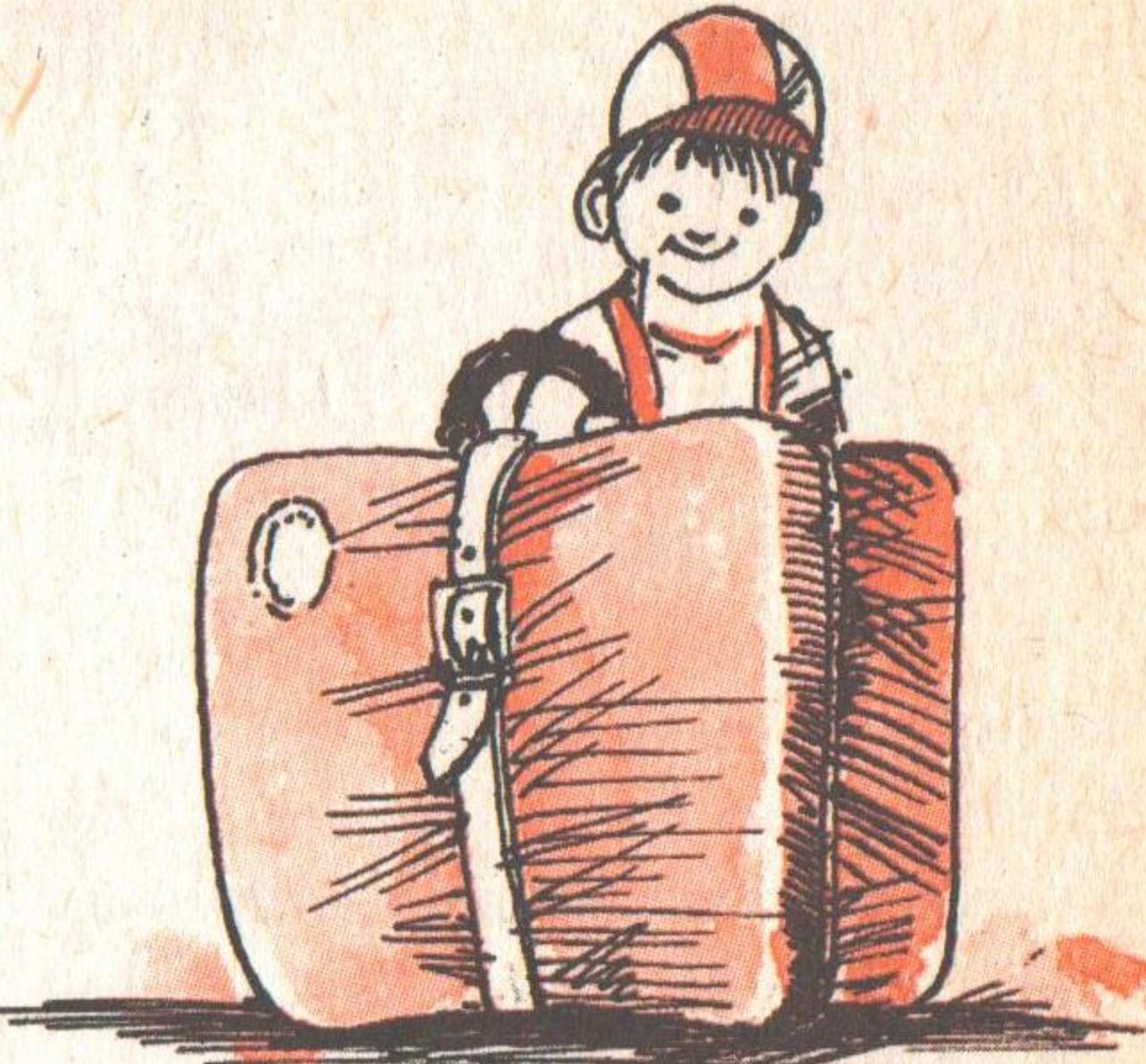
Usadili sme sa okolo kríčka, oberáme, mľaskáme, oblizujeme sa.

V lese je ticho, lístie na stromoch si drobno ševelí a nad malinčím poletujú pestré motýle — pávie očká.

Načahujem sa po haluz, obsypanú ťažkými malinami, a zrazu počujem, že kúsok odo mňa, na druhej strane kríčka čosi zafučalo a nahlas zamľaskalo.

Pozriem, kto to tak fučí a mľaská, a vidím veľkú chlpatú

„Drahé deti, bozkávame vás. My sa, chvalabohu, držíme dobre. Len nám je samým smutno. Privezte vy Martinka cez leto k nám, nech si tu

užije a užijeme si ho aj my. Aj s vami sa pozhevárame do vôle. Ved' pre nás listy vypisovať nie je také jednoduché, slabí sme my pisári.“

Mama sa schuti zasmiala:

„Martinko, musíme ťa rozkrojiť napoly.“

„Akože rozkrojiť, ved' to bolí.“
A chlapčekovi prišlo na um, ako ho páilo, keď si porezał prst.

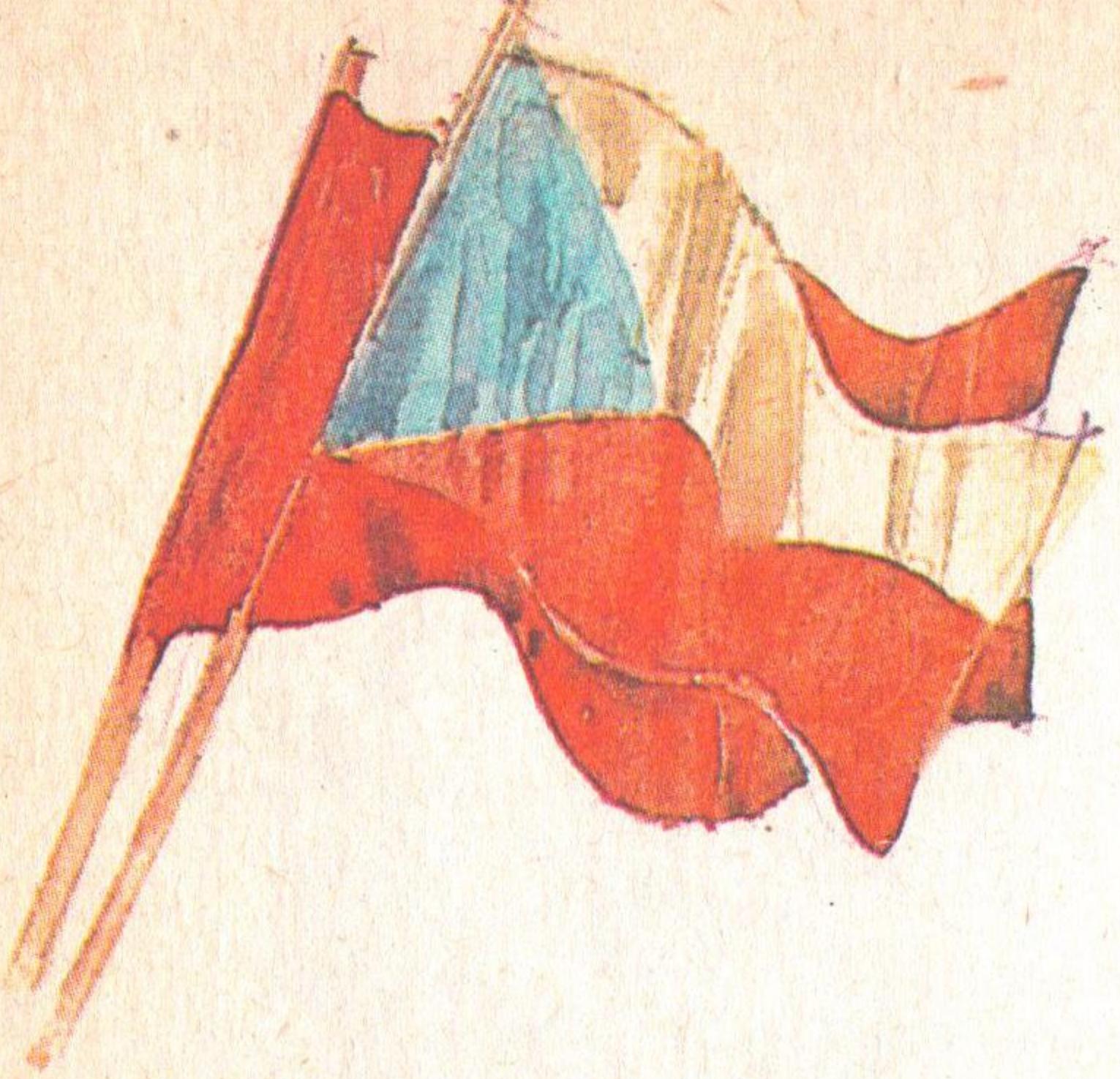
„Akože ťa pošleme aj tam, aj onam, há?“

Ale Martin sa vynášiel:

„Najprv pôjdem k dedovi s babkou, potom k dedovi so starou mamou.“

„Ty môj výmyselník,“ stisla mama Martina do náručia a bozkalala ho. To značí, že bude tak, ako on vymyslel.

Ilustruje PETER CPIN (Pokračovanie)

Sokolovo

SERGEJ ALEXEJEV

Ukrajina — osada Sokolovo. Rozsiahle priestranstvá, šíre diaľavy.

Práve tu, pri osade Sokolovo, československé jeannotky v Sovietskom zväze po prvý raz bojovali proti fašistom.

Boj zúri pri rieke Mža neďaleko Sokolova, ale i v osade. Sokolovo bráni rota, ktorej velí nadporučík Otakar Jaroš.

V Sokolove je vysoký kostol. Nadporučík Jaroš vyšiel na zvonici, odkiaľ je dobrý výhľad.

Fašisti prechádzajú do útoku. V čele sú tanky, hneď za nimi útočí pechota. Fašistické guľomety a automaty neumlkajú. Pušky rachocú.

Fašisti strieľajú i na zvonici. Črepina granátu zasiahla Jarošovu tvár. Československý dôstojník necíti bolest, nevšíma si krv, ale scházda dolu k svojim vojakom.

„Neustúpime!“ povedal.

„Neustúpime!“ odpovedali vojaci.

Otakar Jaroš si zaťahol za protitankovú pušku.

„Predčasne nestrieľajte!“

labu, ako príťahuje halúzky malinčia a pchá ich aj s listami do otvorennej zubatej papule.

„Medved', medved'!“ vreští, čo mám hrdla. „Aha, tam je med-véed'!“

Chlapci nestačili pozrieť, kam ukazujem, keď zrazu medved' zrúkol, vyskočil a rozbehol sa hore kopcom.

My sme sa, pravdaže, tiež dali vnohy. „Medved', medved'!“ vreštíme, upaľujeme dolu brehom, potkýname sa, padáme, šúchame sa po tráve, ktorý po chrbte, ktorý po bruchu, za nami hrkocú po kameňoch kanvičky, sypú sa

maliny. A hore, nad nami sa medzi stromami mihá statný maco.

Zastavili sme sa až na ceste a skoro sme popadali pod kolesá rebrináka strýka Borguľovie.

Strýko zháčil kone, sptyuje sa:

„Čo je? Čo sa stalo?“

A my drkoceme zubami a drmolíme:

„Je-je-dli sme ma-ma-maliny s medvedom.“

„Juj, vy usmrkanci!“ kričí na nás strýko. „A kto vám to kázal, aby ste sa motali akurát tadeto?“

Čušali sme a strýko trochu zmäkol.

„Ukážte mi, kde ste videli toho medveda!“ rozkázal. Nechcelo sa nám vracať na to strašné miesto, ale keď si to žiadal strýko, ukázali sme mu, kde sme oberali maliny, i to, kde stál medved'.

Strýko si všetko dobre poprezeral a zrazu sa zasmial.

„Ten ale trtlil,“ povedal o medvedovi. „A ja sa mu veru ani nečudujem. Ak Jano spustil tú svoju trúbu...“

„Jano? Ktorý Jano?“ spýtal sa ho Mišo nedôverčivo.

„Nevieš? Tento: Jano Klimovie. Ak ten začal vrieskať tým svojím hlasiskom... Viete, medvede sa ničoho neboja tak ako vrieskania.“

Ja som až tak rástol. Pyšne som si premieraival kamarátov, reku: počujete? Nebyť môjho hlasu, zožral by vás medved'!

„Tak, na voz, loptoši!“ prikázal nám strýko. „Zaveziem vás domov, ale to vám vravím: ak vás ešte raz napopáckam, nech som dobrý, ale vytнем vás bičiskom.“

Od tých čias už chlapci nechodili na maliny pod Poľanu. Ani ja som sa ta neodvážil, hoci som vedel, ako odplásiť medveda: zavreštím, a maco razom odtrtúli.

Čo by sa však stalo, ak by som náhodou natrafil na hluchého?

Podľa rozprávania Jána Klimu spracovala HELENA KRIŽANOVÁ-BRINDZOVÁ

Fašisti sú už celkom blízko.
Ozvala sa streľba, vybuchli granáty.

Nadporučík Jaroš je znova ranený, ale zbraň z rúk nevypúšťa.

Ciel! Pál!

Hurá! Fašistických tankov je meno.

Boj o Sokolovo pokračuje.

Nadporučík Jaroš je ranený po tretí raz. Bojuje však ďalej.

Ciel! Pál!

Nadporučík Jaroš sa zasa pripravil k streľbe. Vedľa neho sú jeho spolubojovníci. Sprava i zlava zúri boj. Sprava i zlava sú hrdinovia.

Sovietski vojaci sa sptyujú:

„Sú to obyčajní vojaci?“

Odpoveď z bojiska je takáto:

„Sú to sokoli v Sokolove.“

Mnohí československí vojaci sa vyznamenali v tomto boji. K najchrabrejším patril nadporučík Otakar Jaroš, prý cudzinec, ktorému udeliли najvyššie vyznamenanie — Hrdina Sovietskeho zväzu.

Prel. INGRID VRABCOVÁ

Ďatel' pestrý, červená čiapočka

DUŠAN KOVÁČ

Leto bolo nenávratne preč. Nielen to horúce, ale aj babie. Ranná hmla sa zdvihla, ale slnko nevyšlo. V lese bolo šero, takmer bez tieňa. A ticho, ako keby všetci jeho obyvatelia uvažovali nad tým, čo sa minulo.

Neviem, nad čím hútal Tomáš. Ja som sa však v predstavách vracal k letu. K dlhým a družným večerom, keď nad západným obzorom zosadlo slnko za sivé mraky a zlatisto ich olemovalo. Večerné zore sa zdali byť nekonečné.

A predsa je to už za nami. Clivota, ktorá sadla na les i na nás v ňom, to bola clivota za letom, za jeho bezpečím a jasom. A možno aj obavy pred tým, čo príde.

Prehŕňali sme sa v napadanom lístí, od ktorého nám prechádzali oči. Hľadali sme pehavé hlávky václaviek. Iba občas sme sa narovnali, zdvihli pohľad od zeme k preriednutým korunám dubov. Ich krivolaké konáre sa už vyklúvali z listovného obalu a trčali proti sivej oblohe.

Tomáš zastal, pozeral sa k zemi a potom niečo zdvihol. Václavka to nebola.

„Našiel si niečo?“ spýtal som sa ho.

Tomáš chvíľu mlčal, potom povedal slabým, nevýrazným hlasom: „Pod' sa pozriet“.

Podišiel som k nemu. V rukách držal vtáčika so sivým chrbotom a hnedavým, trochu do ružova hrajúcim bruškom. Drobná hlávka s dlhým a tenkým zobáčikom prevísala Tomášovi cez ukazovák.

„Je mŕtvy,“ povedal som.

Tomáš rozprestrel vtáčaťu krídla, akoby ho chcel pobádať k letu. Potom to nechal. Prstom mu prešiel po veľkých a mocných nohách.

„Brhlík,“ poznamenal lakonicky.

Prisvedčil som. Bol to jeden z tých veselých brhlíkov, ktorí nás na našich potulkách sprevaďazali betárskym pískaním. Jeden z tých, ktorí nás zabávali svojimi akrobatickými kúskami. Dokázali sme ich dlho pozorovať, ako vystrájajú na kmeňoch stromov. Lozia vždy raz hore, raz dolu hlavou, poklopávajú svojimi tenkými, ale pevnými zobákm po kôre. Potom na chvíľu zastanú kdesi uprostred

špirály, nastrčia hlavu smerom k domnelým divákom.

Vyzerá to, ako keby sa šibalsky usmievali a čakali na potlesk.

Tomáš sa na mňa spýtavo pozrel.

„Aj vtáky umierajú,“ povedal som. „Tu sa nedá nič robiť.“

Tomáš sa na mňa pozrel podozrievavo.

„Ty to vieš. Nechceš mi to povedať.“

Neviem, prečo mi neveril.

„Naozaj ľažko povedať, prečo môže taký brhlík umrieť,“ začal som, len aby som získal čas. Potom mi napadlo prijateľné východisko. „Vieš, brhlík je akrobat. A ako všetci akrobati môžu predvádzať svoje kúsky sto, ba i tisíckrát. Raz sa však môže stať, že sa mu poklznne noha, nezachytí sa...“

„Akrobat áno, brhlík nie,“ prerusil ma Tomáš. „Vie lietať.“

Musel som uznať, že má pravdu. Už som nepovedal nič.

Tomáš si položil brhlíkovu hlávku do dlaní.

„Ja viem, ako zahynul,“ povedal.

Ukázal na brhlíkovu hlavu tam, kde mali byť oči. Namiesto očí tam boli iba prázdne očné jamky. Čierna pánska cez oči, podľa ktorej sa dal brhlík tak dobre poznať, vyzerala teraz ako slepecká pánska.

Lietal si po lese a nejaký ostrý konár mu vypichol oči. Potom nevidel, kam letí, a zabil sa.

Tomášova verzia nebola o nič pravdepodobnejšia ako moja. On však na nej trval. Ako obyčajne, keď si niečo vymyslel, hned tomu uveril. Potom nebol prístupný nijakým argumentom. Nehádal som sa s ním.

„Pod', pôjdeme ďalej,“ povedal som.

Urobil niekoľko krokov, ale potom opäť zastal. Akosi sa nemohol s brhlíkom rozlúčiť.

„Musíme ho pochovať,“ povedal napokon.

„Vtáky netreba pochovávať,“ namietal som. „Možno by sa mu to ani nepáčilo. Vtáky sú najradšej uprostred lístia, pod korunami stromov, po ktorých si poletovali.“

Tomáš sa nehýbal. Vytiahol som teda nôž a vyhrabal som do mäkkej zeme malú jamku.

Robili sme všetko bez slova. Vôkol nás bolo ticho. Keď sa pohol nejaký list a rozbehol sa so šuchotom vo vánku, vnímali sme to ako beh veľkého vtáka.

Tomáš ešte hodil na brhlíkov hrob dubovú vetvičku a potom sme už zišli na širokú svetlú cestičku, ktorú z jednej strany lemovali bledé smrekovce so zožltnutým ihličím. Túto cestičku som nazval „brlôžková“. Kedykoľvek

sme sa tu ocitli, Tomáš si vždy spomenul na rozprávku „Kto v brlôžku býva“ a ja som mu ju zakaždým musel porozprávať. Pokukoval som po ňom, ale nič nenasvedčovalo tomu, že by si aj teraz spomenul na to, ako ďateľ pestrý, červená čiapočka, zobák ostrý, vyhlíbil v dube dieru.

Na konci smrekovej aleje, kde cesta zahýnaла doprava, bol vyvrátený smrek. Sadli sme si naň. Tomáš pozoroval koruny stromov.

„Vyrúbem ich,“ povedal zrazu prudko.
„Všetky stromy vyrúbem.“

Prekvapene som sa na neho pozrel.

„A to už prečo?“

„Tak. Stromy sú na vine. Ich konáre.
Všade trčia...“
Pochopil som.

lel. Ozaj, ako vznikol les? Je tu, zdanlivo nemenný, ako keby tu bol odjakživa.

„Približne to bolo tak: Voľakedy dávno, veľmi dávno, tak dávno, že si to nikto nepa-

„Nuž neviem, či by si dobre urobil,“ začal som opatrné. „Vtáky by sa tomu asi nepotešili.“

„Potešili by sa. Mohli by si lietať, kade by sa im zachcelo.“

„Vtáky nepotrebuju iba lietať. Potrebujú si stavať hniezda. Potrebujú potravu. Keby brhlíky nemali stromy, umreli by od hladu. A ostatné vtáky tiež.“

Myslím, že sa Tomáš na chvíľu zamyslel. Pozeral sa po korunách stromov.

„Načo je vlastne les? Ako vznikol?“

Teraz bol rad na mne, aby som sa zamys-

mätá, nebolo na svete ani kúска lesa. Vtáky lietali široko-ďaleko pod belasou oblohou. Lietali celé dni, celé noci. Krídla ich boleli, telá mali unavené. Ale nikde nebolo ani konárika, na ktorý by si mohli sadnúť a oddýchnuť si. Nemali si kde stavať hniezda, ani kam sa schovať pred nečasom. Unavené od večného letu a hladu padali na zem a umierali. Ked' to zem videla, uľútostilo sa jej nešťastných vtákov a vymyslela im les. Od tých čias si už majú vtáky kde oddýchnuť, majú si kde stavať hniezda a kde hľadať potravu.“

Tomášovi sa rozprávka celkom pozdávala. V očiach sa mu však zablysol šibalský úsmev.

„Dobre,“ povedal. „Ale ako vznikli vtáky?“

Myslel si, že ma dostał do úzkych. Ale mylil sa.

„Vtáky vznikli približne takto: Za dávnych čias nebolo na svete ani jedného vtáka. V lesoch rástli stromy, kvety...“

Tomáš na mňa uprel svoje večne začudované čokoládové oči.

„Už viem, ako je to ďalej!“

„Naozaj? Tak mi to povedz.“

„Ďalej je to tak, že stromy boli smutné a celý les bol smutný. Nikto tam nespieval, nikto tam nelietal, nikto nevyberal z kôry červíkov. Les bol smutný a opustený. Ked' to videla zem, uľútostilo sa jej lesa a vymyslela vtákov. Tak vznikli vtáky.“

„Fíha!“ čudoval som sa. „Naozaj to bolo tak nejako. Odkiaľ to vieš?“

„To sú rozprávky,“ Tomáš mávol rukou.
„Ale ako to bolo naozaj? Kto bol skôr? Les, či vtáky?“

Lesná cestička sa opäť zúžila na malý chodníček. Spúšťali sme sa dolu. Obloha sa trochu rozjasnila. Zastavili sme sa pri ružových kríčkoch. Vyfarbené šípky žiarili sýtočerveno na pozadí sivej oblohy.

„Porozprávaj mi o brlôžku,“ povedal z nichoho nič Tomáš.

Musel som sa usmiať. Brlôžková cesta predsa zabrala, aj keď s malým meškaním.

„V lese stál dub,“ začal som. „Mocný, premocný, starý, prastarý...“

Šli sme a šípkové kríky sa na nás vľudne usmievali.

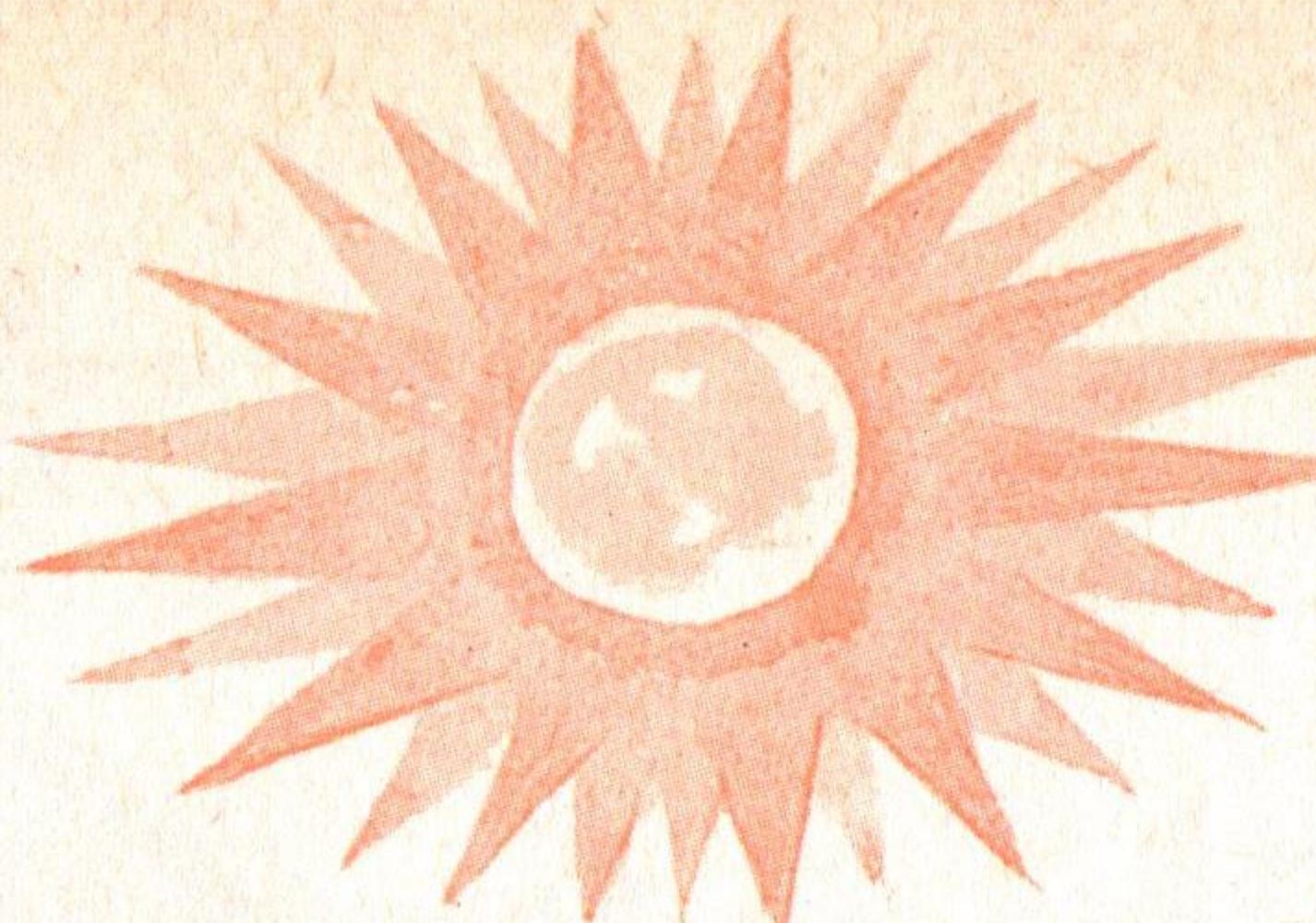
„...priateľ k dubu ďateľ pestrý, červená čiapočka, zobák ostrý...“

Marnuška

Márnivá víla Marnuška
šepece vetru do uška:

„Utkaj mi z vône závoj nový,
hodvábny závoj ružičkový,
nech sa viac páčim mužičkovi.“

Márnivá víla Marnuška!

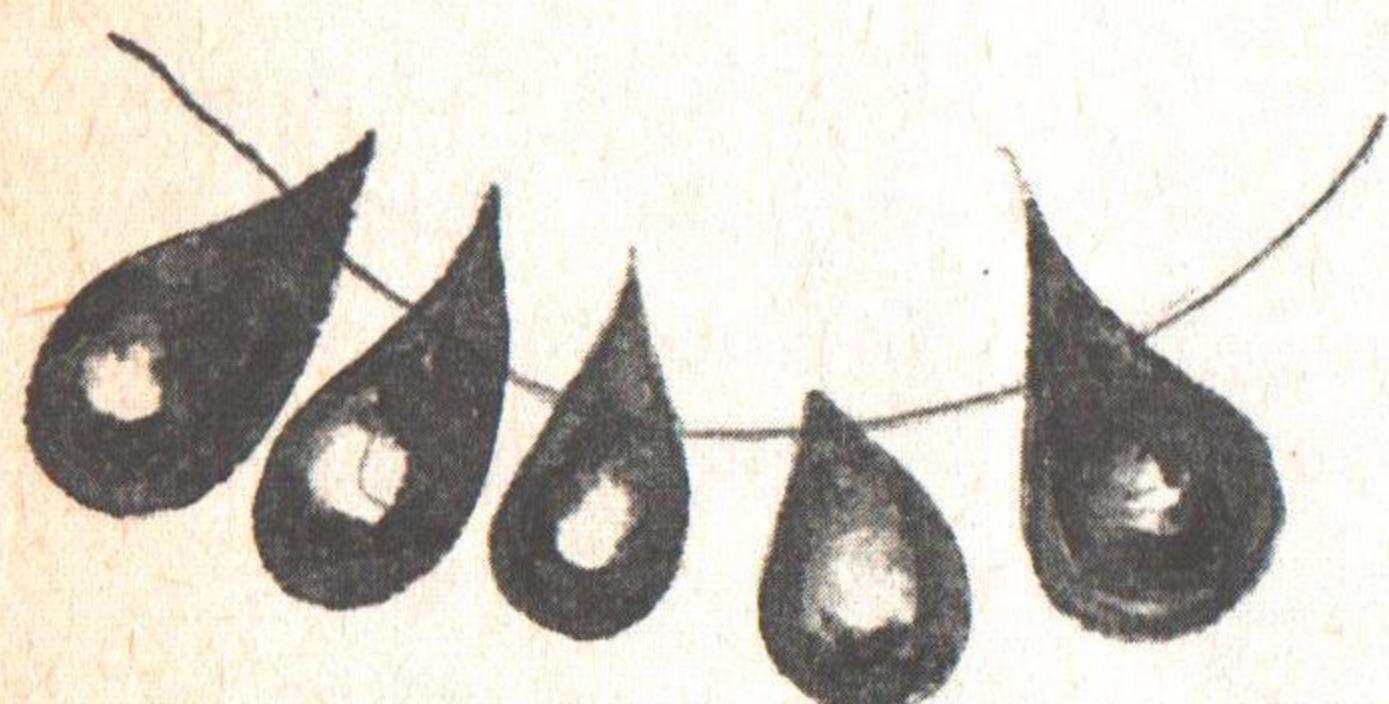

Vajíčko

V zelenej tráve je biele vajíčko.

Je to vojak
s ostrihanou hlavičkou.

Možno, že ho všetci poznáte.
Od piva má bruško guláte.

Rozprávka o daždi

Jeseň všetko premení na kúsky sna:
zo slnečníkov sa stanú dáždniky.

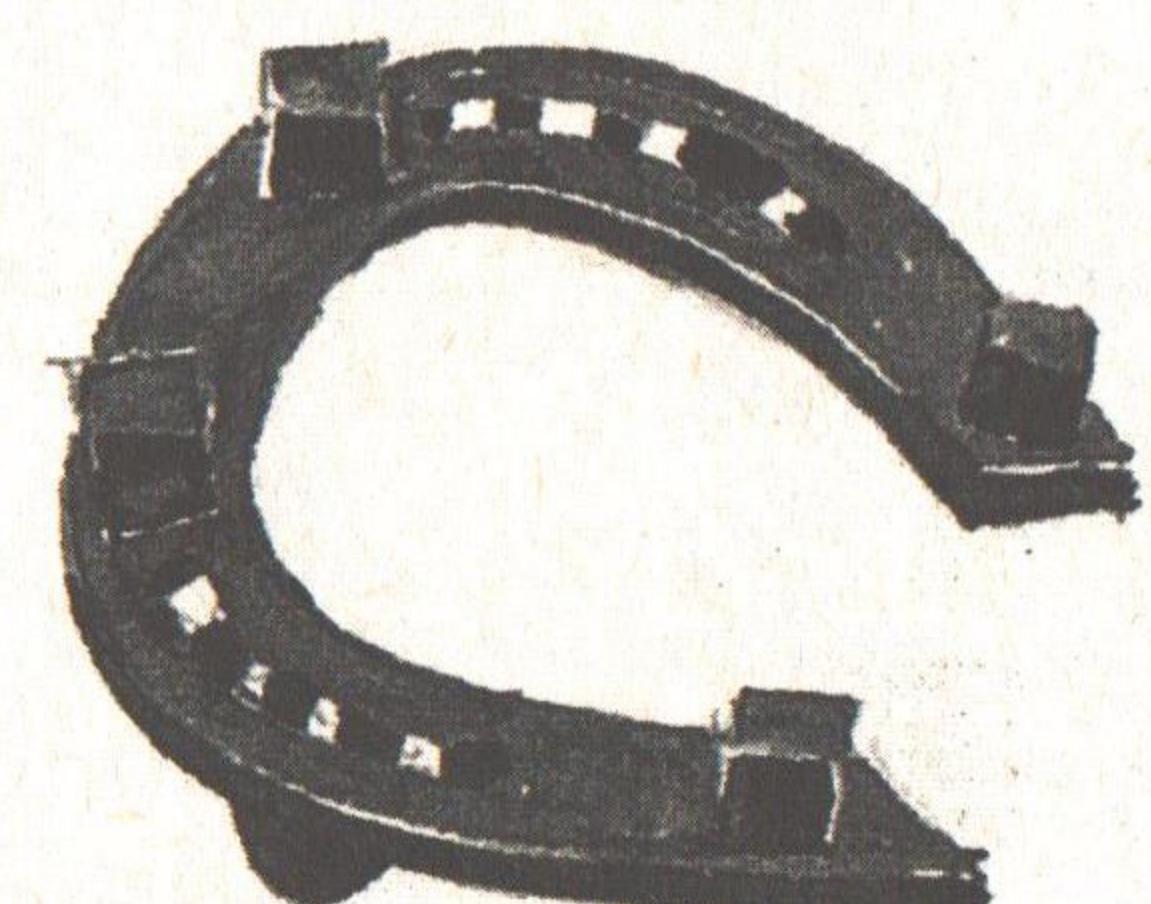
Po ulici skacká bosá princezná:
„Kto povešal pre mňa perly na kriky?“

Tatko, okolo prešiel biely kôň

Podkovy cvendžali ako zvon,
ako gong, ako zlatá minca.

Môžem sa za ním pozrieť von?

Ved' čo ak je to práve on,
čo sa raz zmení v princa...

Ako mi bolo smutno

Bol som smutný ako vlak
do stanice Nikam.
Ako malá svetluška,
čo už ledva bliká.

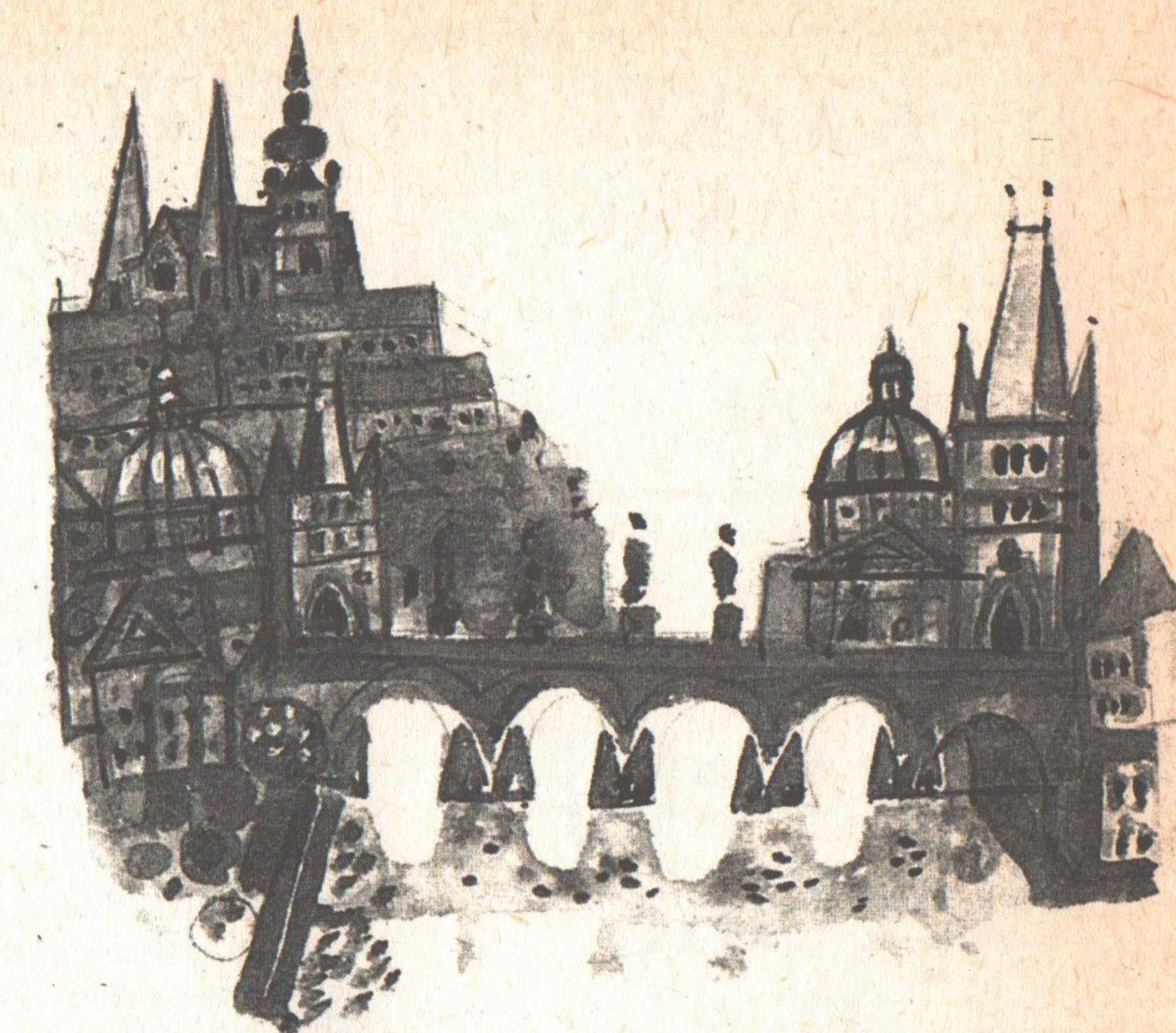
Hned' však bolo po smútku,
hned' mi bolo pekne:
priplávalo dievčatko
na striebornom lekne.

Veslovalo husľami,
v očiach rybky malo
a zázračnou trúbkou mi
smútok rozfúkalo.

Črepiny rosy

Aha, lesklé črepinky!
Ktovie ale, pre koho sú?
Pre vietor a pre pinky
a pre tvoju nôžku bosú.

JAROSLAV
REZNÍK

Pieseň o Bratislave

Ako pieseň plynú vody
od stáročí po Dunaji,
jeho silu nepokornú
dodnes ticho Devín tají.

Mesto naše — Bratislava,
kde začína tvoja sláva?
Kde sú slnka prvé lúče,
čo ich ľud vzal do náruče?

Kde sú prvé tóny spevu,
čo štepili vínnu révu,
kto našiel ten prútik zlatý
a zdvihol ho nad Karpaty?

Nikto nevie. Iba Dunaj
a nad ním tá veľká skala,
čo sa tvojej večnej slávy
dlaňou hradu dotýkala.

Pieseň o Prahe

Ako pieseň plynú vody
od stáročí po Vltave
a tam, kde už dospelé sú,
rozrástlo sa mesto k sláve.

Ó, tá Praha stovežatá,
ktože tvoje veže zráta?
A kto zráta ľudské dlane,
čo vyniesli zvony na ne?

Iba slnko dokáže to —
tá žiarivá guľa zlatá
každé ráno nad ne vyjde,
každé ráno všetky zráta.

Ó, ty Praha, mesto slávne,
rozkročené ponad rieku!
Tvoju krásu hreje úsmev
šťastných ľudí nášho veku.

KAZKO VLASKO A KRÁL ČASU

ANDREJ FERKO

O veselej dievčine s veľkými nohami

Kým sa Kazko späťal, tma sa rozostúpila. Ukrutná sila s ním fičala povetrom, až mu vlasys bralo. Kazko si ju pekne poobzeral. Sila bola ligotavá, samý sval a horlivosť. Iba na farbu jej nevedel prísť, lebo v podzemí je stále šero. Navela nabral Kazko odvahy a spýtal sa:

— Kam ma nesieš, strašná sila?

Sila však čušala, a tak Kazko pokukoval, kde to letí.

Pod ním sa rozprestierali kamené polia a skalné lesy. Pomedzi brála tiekli rieky bez žblnkania, lebo ich nesčeril vietor. Na strmých končiaroch kde-to svietil pyšný medený, ba i strieborný hrad. Všade lenivo ležali kamene, nemali konca-kraja. Pod bledou podzemnou oblohou sa ligotali hrubé rudné žily, plné rýdzeho kovu.

Kazkovi sa výlet pozdával, neleťti však dlho.

— Hudri-hudri! — zvrešalo čosi milej sile rovno pred nosom.

Sila sa prefakla, pustila Kazka a ufujazdila, kde mohla. Kazko

zletel do kamennej trávy, až v ňom heglo. Pozrie okolo seba a čo nevidí? Vedľa neho kvočala dievčina v bielem rúchu, na plecia jej padali červené vlasy a na lícach horeli pehy. V rúchu držala hračku-loptičku, a keď ju vyhodila, zase zvrešalo:

— Hudri-hudri!

— Čo je to? — opýtal sa Kazko.

— Dobrý deň! — pozdravil.

— Lakadlo, — zasmiala sa ryšavá deva. — Nebojíš sa?

— Susedov moriak je horší.

— Poviem ti rozprávku, — začala z ničoho nič.

— To už hej! — sadol si Kazko a započúval sa.

Dievčina spustila:

— Kde bolo, tam bolo, bola raz popri inom jedna krajina. Mala kráľa, čo kraľoval v pevnom hrade nad bohatým mestom. Kráľ mal za ženu kráľovnú a tá mu povila sedem synov a sebe tri dcéry. Princi a princezníčky rástli ako z vody. Z ďalekej zeme mali vychovávateľa a ten ich učil, ako sa majú správať. Keď sa vyučili, správali sa vzorne, žili čestne a svorne. Krajina susedila s kráľovstvami, s ktorými nažívala pekne po susedsky, a tak kráľovo vojsko nechodilo bojovať. Vo vysokých horách na utešených poliankach tancovali pôvabné víly, ale nikomu neuskodili, alebo nik sa nezatáral ani nocou ani na poludnie, keď už tak vzorne žili. V hlbokánskych lesoch čarili prastarizné strigy a bosorky, ale raz nemali komu ublížiť, ved tieto stvory am nevedeli, že von z lesov bývajú ľudia, ktorým sa dá výhodne ubližovať.

Kazko zazíval raz-dvakrát, až sa celkom rozvyzivoval — takých rozprávok o čiernych zlých a bielych dobrých už počul! Dievčina len rozprávala a rozprávala, Kazko kľuckal hlavou, kým ho nepremohol spánok.

Len čo otvoril oči, zazrel obrovské nohy.

— Čie ste nohy-nožičky? — pripravil sa im.

— Moje sú nožiská, — zasmiala sa dievčina, až sa jej na lícach jamky porobili.

— Dobré ráno, — povedal rozošpatý Kazko.

— Horkýže ráno, tu sa veru nikdy nebrieždi.

— Prečo som tie nohy prv nezbaladal?

— Mám dlhú suknicu, — skryla dievčina nohy, — páčila sa ti rozprávka?

— Zaspal som ju, — priznal sa Kazko.

— Pamätaš si dačo?

— Po bosorky si pamätám, ale nie je to dobrá rozprávka. Ved preto som aj zaspal. Nikomu v nej neukrividili. V dobrej rozprávke sa vždy krvinda napráva.

— Že by? — uškrnula sa dievčina.

Dievčina spustila:

— Kde bolo, tam bolo, bola raz popri inom jedna krajina. Mala kráľa, čo kraľoval v pevnom hrade nad bohatým mestom. Kráľ mal za ženu kráľovnú a tá mu povila sedem synov a sebe tri dcéry. Princi a princezníčky rástli ako z vody. Z ďalekej zeme mali vychovávateľa a ten ich učil, ako sa majú správať. Keď sa vyučili, správali sa vzorne, žili čestne a svorne. Krajina susedila s kráľovstvami, s ktorými nažívala pekne po susedsky, a tak kráľovo vojsko nechodilo bojovať. Vo vysokých horách na utešených poliankach tancovali pôvabné víly, ale nikomu neuskodili, alebo nik sa nezatáral ani nocou ani na poludnie, keď už tak vzorne žili. V hlbokánskych lesoch čarili prastarizné strigy a bosorky, ale raz nemali komu ublížiť, ved tieto stvory am nevedeli, že von z lesov bývajú ľudia, ktorým sa dá výhodne ubližovať.

Kazko zazíval raz-dvakrát, až sa celkom rozvyzivoval — takých rozprávok o čiernych zlých a bielych dobrých už počul! Dievčina len rozprávala a rozprávala, Kazko kľuckal hlavou, kým ho nepremohol spánok.

Len čo otvoril oči, zazrel obrovské nohy.

— Čie ste nohy-nožičky? — pripravil sa im.

— Moje sú nožiská, — zasmiala sa dievčina, až sa jej na lícach jamky porobili.

— Dobré ráno, — povedal rozošpatý Kazko.

— Mám ti ja povedať rozprávku?

— Či naozaj? — rozosmiala sa. Však ja všetky poznám.

— A keď nie?

— Splním ti jedno želanie.

— Najprv si rozmyslím, — prikývol Kazko a potichučky-tichučičky sa spýtal svojich vlasov:

— Vrtkovia, čo povedať?

Vlasy sa nebadane zamrvili a Kazko začul Vedeľkov hlások:

— Povedz, čo si zažil.

Kazko sa začudoval, ale poslúchol.

— Bol raz jeden chlapec, čo mal dlhé vlasys, a tých sa starosta tak zlakol, že stratil úradný klobúk.

Chlapec si ho nasadil a hned stretol pandúra, ktorý ho podľa klobúka mal za starostu a dal mu všetky mestské klúče. Chlapec bol zvedavý, čo je za starými bránami, ktoré nik neotváral, a tak do jednej z nich vošiel. Od brány viedla chodba rovno do podzemnej dvorany s vyhasínajúcim kozubom, v ktorom horeli kámeny. Chlapec priložil na oheň a zdriemol si. Len čo zaspal, prišli ta kozúbkovia vrtkovia, podzemný národ, čo udržiava skalný oheň. Chlapec im dal zlatý klúč na otváranie skalných priechodov, takže láva mohla sama tieť do sopiek a od sopiek mohli prísť k svojim ich žien-

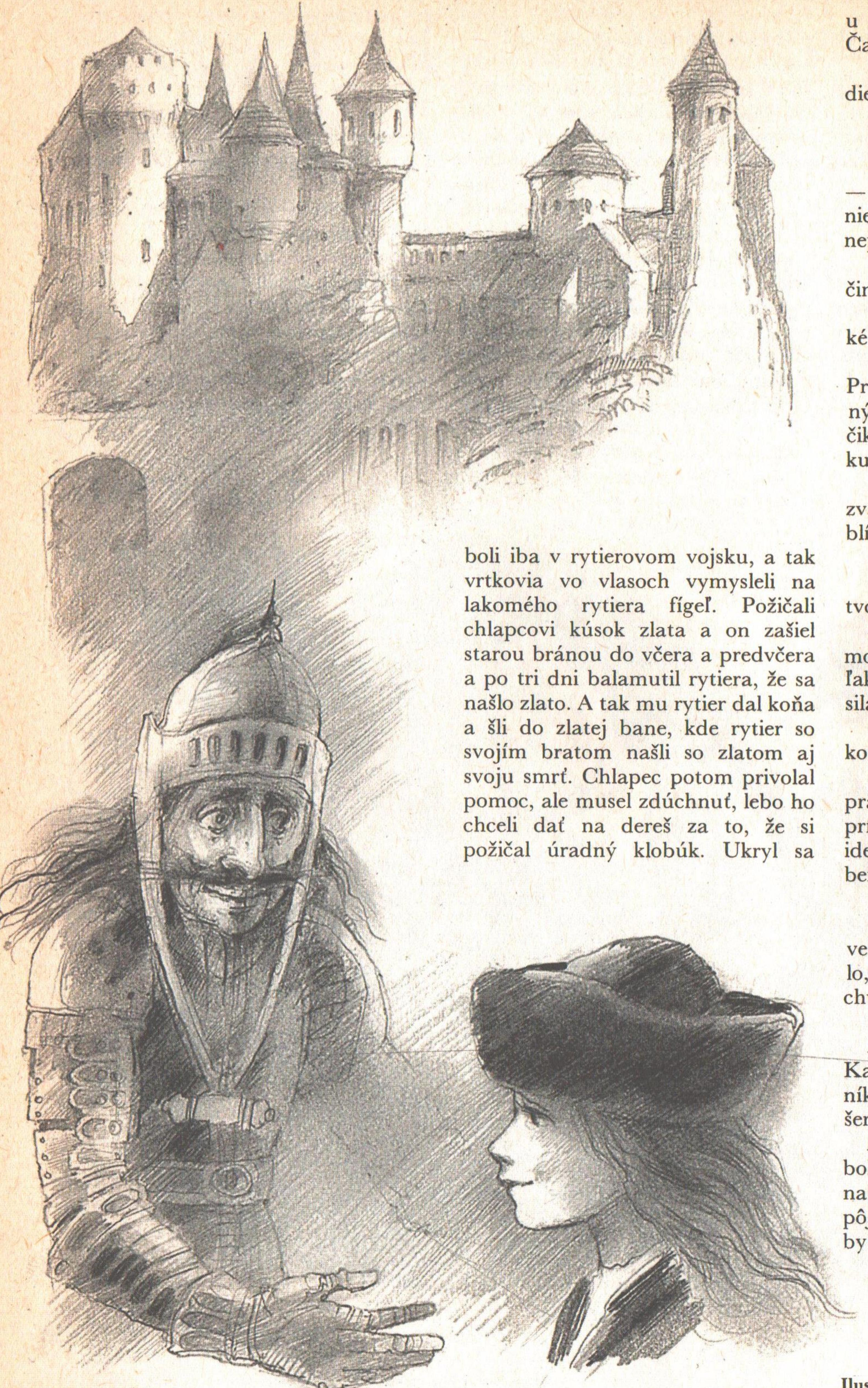
ky a mamky — sopinky. Vrtkovia sa mu za odmenu pričarili do jeho dlhých vlasov, aby mu rozprávali rozprávky. Chlapec sa vrátil domov, ale do iného dňa, lebo každá podzemná chodba sa končila pri tých istých dverách, ale zakaždým v inom dni.

— A krivda je kde? — zastarela sa červenovlasá dievčina.

— Tu, — pokračoval Kazko.

— Chlapec našiel svoj deň, ale jeho mesto už obliehal zlý rytier. Mamky plakali, tatkovia nevedeli, čo robiť. Bolo treba priviesť pomoc, lenže mesto bolo chudobné a susedia daleko. Kde teraz vziať koňa? Tátoše

(Pokračovanie)

Ilustruje STANO DUSÍK

u vrtkov, no stade ho pozval kráľ Času, a tak je teraz na ceste k nemu.

— A ďalej? — nevedela sa dočkať dievčina.

— Čo ďalej?

— Ako prišiel ku kráľovi.

— To ešte v rozprávke nie je, — zasmial sa Kazko. — Zvonec-koniec. Tak predsa všetky rozprávky nepoznáš!

— Prichytil si ma, — uznala dievčina. — Aké máš želanie?

— Povedz mi, načo máš také veľké nohy?

— Aby som pevne stála na zemi. Preto neviem prejsť ani ponad drobný kamienčok, — ukázala na zvariačík-ploskáčik, čo jej ležal v chodníku.

— Ked' len to! — zdvihol Kazko zvariačík-ploskáčik a šmaril ho do blízkeho jazierka, len tak čľuplo.

— Iné želanie nemáš?

— Nie. Bol som zvedavý iba na tvoje veľké nohy.

— Dobre. Sám od seba si mi pomohol v ceste. Za odmenu ti patrí ľakadlo. Možno sa ti pridá. Každá sila popustí, ked' sa zlakne.

— Ďakujem, — zaďakoval Kazko.

— Dám ti ešte uspávaciu rozprávku. Dobre si ju pamäťaj. Ked' príde čas, rozpovieš ju kráľovi. Ja idem, kým je chodník čistý, — poberala sa dievčina.

— Šťastnú cestu, — volal Kazko.

— Aj tebe, Kazko, — zaželala veľkonohá stvora a odišla tak rýchlo, že Kazko zdúpnel až po hodnej chvíli:

— Odkiaľ ma pozná?

Ale dievčina už bola ďaleko. Pred Kazkom sa ľahol chodník, za chodníkom cesta a navôkol nedozerná šerá podzemná krajina.

A vpredu akoby ho volalo. Čo to bolo? Počuť nepočul nič, nevolalo nahlas, ale každý chlapec vie, že pôjde za tým nečujným hlasom, čo by už ako bolo!

Fako z dyne, zázrak ZO ZVONICE

stačil urobiť jedno alebo druhé, začal sa ten, čo na dyni sedel, vrtieť sem a tam.

Vrtí sa chlap, vrtí sa dyňa, keď tu odrazu len hop! Chlap je na zemi a dyňa podľah dolu kopcom.

„Jáááááj!“ skríkli tí hore a hybaj za dyňou.

Už-už ju jeden dočahoval, keď vtom dyňa tresk o skalu.

V tej chvíli vyskočil spoza skaly zajac a tak trielil, že by ho ani desať kopov nedostihlo.

„Fako! Aha! Fako!“ rozkričali sa natešení chlapia a rozbehli sa za zajacom.

Lenže chytaj vietor v poli.

Po chvíli sú naspat, smutní, nešťastní, že znova prišli o koňa. A čo si oni bez neho

počnú? Kto im poorie, pobráni, drevo z hory dovezie.

Uľútostilo sa mužovi hlupáčikov, boháčovo koňa im daroval.

Ved' čože? myslí si, mám ešte boháčkine

dukáty. Ked' prídem domov, kúpim si ja i dvoch vraníkov, niesť jedného.

No darmo sa chudobný človek utešoval. Nekúpil si veru žiadneho koňa. Lebo tak sa

stalo, že ešte skôr ako domov prišiel, stretol húf chlapov s dlhým rebríkom.

„A kdeže, chlapí?“ oslovil ich muž. „Kdeže sa to ženiete?“

„Za zázrakom,“ kričia. No nezastanú, ďalej oprekot uháňajú. „Zázrak nám uletel.“

„Zázrak?“ pobehne muž vedľa nich. „Aký zázrak?“

„Zo zvonice,“ odvetia uháňajúci.

Zobzerá sa muž okolo seba, zazrie zvonici a div že z nôh nespadne.

„Ľudia nešťastní, a z čoho ste ju to postavili?“

„Nuž z čoho,“ vravia tí, čo nevládzu bežať s ostatnými, „zo syra.“

A hned sa aj mužovi zdôverujú, že to urobili preto tak, lebo chceli mať zvonicu bielu ako sneh. „A ved' zvonku je taká,“ ukazujú na bielučké steny, „len znútra je tmavá.“

Pozrie muž na zvonicu lepšie, vlastným očiam neverí.

„Nuž kdeže by vám tá svetlá bola,“ vraví, „ked' obloky nemá.“

„Ved' hej,“ prikyvujú tí, čo zvonicu stavali, „nemá. Ale už bude mať, lebo sa stal zázrak. Vlastne nestal, ale vletel a hned bolo svetlo. Lenže neštastie prišlo, zázrak je preč. Ale ved' ďaleko neujde, richtár je skúsený človek, všetkými mašťami mazaný, ten ho veru chytí.“

Pozrie sa muž ešte raz na zvonicu, vidí, že to ďatel dieru vyđobal. Chcel to aj povedať, ale potom si inak zmyslí a pustí sa za tými, čo ho šli chytať.

Ale kdeže tam chytnanie!

Richtár aj s chlapmi pred horou prešlapujú, pre veľký rebrík, čo na dĺžku držia, dovnútra nemôžu.

„Už len tak bude, susedia,“ vraví napokon jeden z chlapov, „že tie stromy, čo nám v ceste stoja, musíme vyrúbať.“

„Jáj, či si ty len kubo!“ rozhorčil sa

richtár. „Čože budeme stromy kynožiť, keď môžeme z rebríka odpilovať.“

A naozaj.

Raz ťahajú pílkou na jednom, raz na druhom konci, až sú o chvíľu pod vysokým stromom, na ktorý ďateľ zosadol.

Lenže až teraz zbadali, že im z rebríka temer nič nezostalo.

„Čo teraz?“ uvažuje richtár. „Akože ho neboráka dolu dostaneme?“

„Nuž ja by som sekera hore lúčal,“ vraví

jeden z chlapov. „Ked' mu ruku odtneme, aj on spadne dolu.“

„A čo ak ho netrafíme?“ namieta druhý. „Kde potom budeme sekera hľadať, há?“

„Veru tak,“ dali mu za pravdu aj ostatní. „Sekera nie je skala. Nehodno o ňu prísť.“

„Nuž potom,“ škrabe sa richtár za uchom, „strom zotneme. Tak spomôžeme aj susedovi, aj zázrak lapíme.“

A ako povedal, tak sa stalo. O chvíľočku sa už strom s praskotom-hrmotom zrútil na zem. Lenže ked' padol, rozlomil sa vo štvoro a zázrak brnk! Viac ho nebolo.

Zosmutnel richtár, zvesili chlapí hlavu od žiaľu.

A to ešte nič nebolo. Lebo práve vtedy, keď domov prichádzali, ovesil obecný baran hľavu, rozbehol sa a trep!

Bola zvonica, už jej niet.

Lúto prišlo mužovi nešťastných ľudí. Vy-tiahol preto z vrecka mešec dukátov a dal im ho, nech si novú zvonicu postavia.

Nuž vracia sa chudobný človek domov, ako sa do sveta pobral: bez koňa, bez peňazí. Ale nesmúti, nežalostí. Len čo si pomyslí na zlaté dukáty, čo v hlinenom hrnci pod tekvi-covými semiačkami ukryl, hned' mu je vesel-šie na duši. Ba teší sa, že si už ženu uvidí. Ved' za ten čas, čo sa po svete túlal, hlúpych hľadal, zaiste zmúdrela.

Vtom odtiaľ, kde stojí jeho chalupa, počuje krik. Nuž pobehne, do kroku pridá, a potom sa už len díva, oči vypliešťa.

Pri plote, na ktorom sú nastoknuté novu-čické hlinené hrnce, postáva jeho žena a kričí:

„Nože sa pomknite kúsok ďalej, hrnčiská, nech mám kde dať aj najmenší!“

Ale hrnce nič.

„Pomknite sa, kým vám pekne vrvávím.“ Hrnce zase nič.

22

„A či ste hluché, že nepočujete?“

Hrnce ako prv.

„Nuž vy tak!“ očervenalá od zlosti žena. Schytala palicu a tresk po najbližšom z nich. Potom po druhom, po treťom...

„Stvora nešťastná!“ dobhol k nej muž práve vtedy, keď posledný rozbíjala. „A kdeže si ty toľko hrncov nabrala?“

„Nuž kde?“ vraví žena. „Za tie tekvicové semiačka, čo sme doma mali, som ich vyčarovala. Ale zle som urobila, lebo tie hrnčiská sú hluché ako polená.“

Zahorekoval muž, zabedákal, že prišiel o koňa, mešec a teraz aj o zlatý poklad.

Tu sa jeho žena usmeje, spoza zástery vytiahne neveľký hrnček, ten, čo sa k veľkým na plot nespratal, a vraví:

„Ved'že nenariekať toľko, muž môj! Aha, čo nám zostalo!“

A vtedy muž prestal nariekať, na vlastnej biede sa z celého srdca rozosmial. A že jeho žena, čo aký malý rozum mala, bola dobrá ako peceň teplého chleba, nešiel sa už viac túlať po svete.

Doma zostal.

A tak si tí dvaja dodnes spolu žijú. A budú žiť dotiaľ, kým si ten hrnček nerozbijú.

Na motívy ľudových rozprávok napísal JÁN DONOVAL

O jednu bábku viac

JANA GAVALCOVÁ

Október je mesiac úcty k starším. V III. B, do ktorej chodili tri kamarátky — Marka, Miša a Johanka — písali na túto tému aj slohové cvičenie. Potom im súdružka učiteľka povedala, že sa k starším ľuďom majú správať úctivo a zavše im aj v niečom pomôcť. Napríklad odniesť tašku a tak.

Marke, Miše a Johanke nebolo treba dva-krát hovoriť. Myšlienka sa im veľmi zapáčila. Najskôr sa rozhodli prejavíť úctu Markinej starkej.

„Mohli by sme jej kúpiť kvety,“ povedala Marka. „Babka má kvety veľmi rada, ale dostáva ich iba na narodeniny alebo meniny.“

„Tak dobre. Kúpime jej kvety a zablaho-želáme jej k MÚKSu,“ vymyslela Johanka.

„K čomu?“ začudovala sa Marka.

„Predsa k Mesiacu úcty k starším!“

Tak sa na tom smiali, že na kvety pre Markinu starkú celkom zabudli. Povymýšlali si ešte všetjaké skratky. Najväčšmi sa im páčil MUP — Mesiac uhoľných prázdnin, a CRDR — celý rok detských radostí.

Vtom zbadala Johanka tetu Petrášovú s nákupnou taškou. Tetu Petrášovú mali všetky deti veľmi rady, lebo sa ich vždy zastala, keď teta Boboková kričala na ne z balkóna, aby nebehali po tráve. „A kade majú behať?“ spýtala sa jej starká Petrášová. „Ved' sa musia niekde hrať. Len ich vy nechajte na pokoji!“

Hned' sa k nej všetky tri rozbehli a priam jej trhali tašku z rúk.

„Dajte, teta, odnesieme vám tašku!“

„Ale ved' tam dokopy nič nemám,“ bránila sa starká.

Lenže čo si tie tri raz zaumienia, to aj vykonajú. Vychytili starkej tašku a hybaj

s ňou hore schodmi. Pri dverách na treťom poschodi ju položili na zem a upaľovali prejavovať úctu ďalším.

„Zase tu dupocete ako slony,“ oborila sa na ne teta Boboková, keď zišli dolu. „Človek nemá od vás chvílu pokoja!“

„Dobrý deň, teta,“ pozdravili svorne a zdvorilo. „Nepotrebuje niečo z obchodu?“

„Čože?“ vypleštila teta oči.

„Pôjdeme vám nakúpiť,“ upresnila Markine slová Johanka.

„Nakúpiť? Mne? V tom bude zasa voľaja-ká neplecha, čo?“ povedala podozrivavo teta a prižmúrila už beztak malé očká. „Zase chcete niečo vyparatiť, ja vás dobre poznám!“

„Ale kdeže, teta. To iba preto, že je MÚKS!“ zvolali všetky tri.

„Čože je?“

„MÚKS!“ zvolali všetky tri.

„A to je zase čo?“ prekvapila sa teta.

Ale kým premýšľala, čo by to mohlo byť, kamarátky so smiehom zmizli.

„Mali by sme ísť k obchodu,“ navrhla po chvíľke Johanka. „Tam si niekoho vystrie-hneme.“

„Podľme!“ zavelila Marka.

Práve sa dohrnuli k obchodu, keď sa v dverách zjavila babka s dvoma taškami.

„Babička, pomôžeme vám odnieť tašky,“ ponúkla sa Marka.

Starká sa im milo usmiala.

„Deti moje, ale ja bývam ďaleko,“ povedala. „To by ste sa poriadne prešli. A potom, ved' to ani neunesiete.“

„My že to neunesieme?“ Miša až tak nadhodilo. „Len pred chvílikou sme vyniesli až na tretie poschodie takú ťažkú tašku, že tieto vaše sú proti nej úplne pierko! Iste mala aj desať kíl!“

Marka zakašlala a Johanka zahanbene sklopila kučeravé mihalnice.

„A to naozaj?“ usmiala sa Starká.

„No, možno nemala až desať, ale ťažká bola poriadne,“ uznávala Miša.

„Tak dobre. Probujte, pokiaľ uvládzete,“ privolila Starká.

Jednu tašku vzala Marka s Johankou a druhú, ľahšiu, teperila Miša sama. Ved' sa v polceste vystriedajú.

Prešli cez sídlisko, zahli okolo niekoľkých dedinských domov a starého cintorína a potom zamierili k viniciam. Hore vrškom sa im už kráčalo ďažšie, ale nedalo sa nič robiť. Na čo sa podujali, to musia aj urobiť.

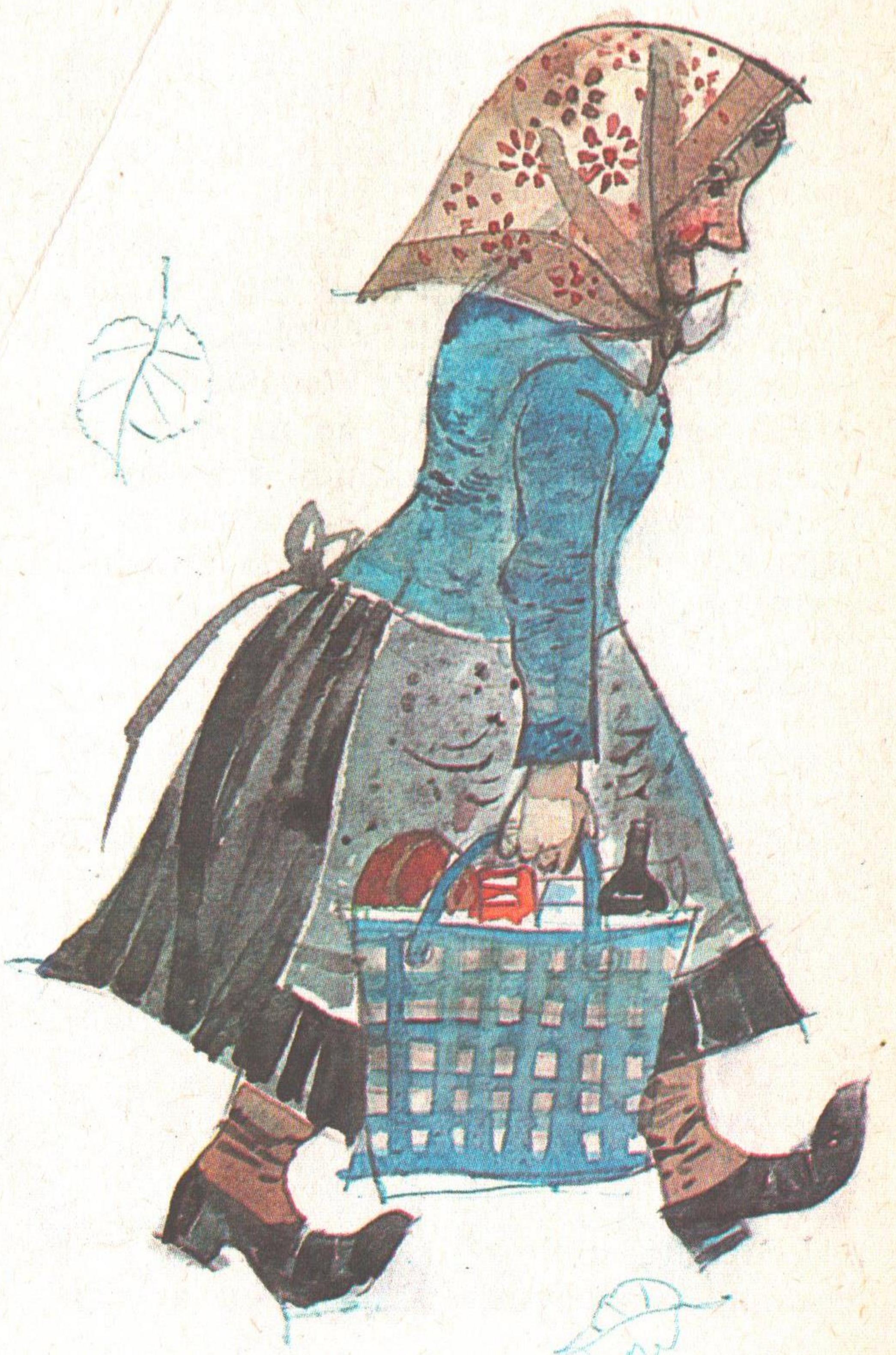
„Ešte je to ďaleko?“ vypytovala sa Miša.

Tašky im v rukách otaželi ako centy, ale neboli by ich vypustili za nič na svete.

„Vidíte na vršku ten modrý dom? Tam bývam. Ale ak nevládzete, dajte.“

„Vládzeme, len si trochu oddýchneme,“ rozhodla opäť Marka.

Konečne sa vyštverali na vršok. Lenže ruky si už ani necítili. Čo všetko sa v tom

starkinom domci nenašlo! Pes Azor, sliepky, kačice, tri mačky, zajace, ba i prasiatko!

„Ved' vy tu máte normálnu zoologickú záhradu,“ smiala sa Johanka.

„A kto tu ešte s vami býva?“ vypytovala sa Miša.

„Nikto, dieľa moje, sama tu žijem. Dedko mi už umrel a deti...“ stareňka na chvíľu zmíkla, „deti bývajú ďaleko.“

„Kde ďaleko?“

„Až v Amerike.“

„V Amerike?“ začudovali sa všetky tri.

„A vás prečo nechali tu?“ spýtalas Marka.

„Ja som už len tu navyknutá. Tu sme žili s dedkom celý život. Nemôžem ho tu nechať samotného.“

„Ved' ste hovorili, že umrel!“ povedala Miša.

„Tak veru, umrel. To je pravda.“

„A nie je vám tu samej smutno?“ spýtala sa Johanka.

„Smutno? Ja som už tak naučená. A potom, mám tu týchto,“ ukázala na dvor starká. „Všetkých treba nakŕmiť, obriadit. A keď má človek robota, zabudne aj na smútok.“

Ani sa im od starkej nechcelo. A keď sa začalo zvečerievať, museli sa rozlúčiť.

Takto vďaka MÚKSu objavili kamarátky svoju starkú Kolárovú. Odvtedy k nej chodievali cez týždeň niekoľkoráz. Usilovne zberali po susedoch starý chlieb a pečivo a potom hybaj s ním hore vrškom. Pomáhalo starkej nakŕniť sliepky aj zajace, prizerali sa, ako kŕmi kačky, vyrozprávali jej, čo sa prihodilo v škole. Bolo im spolu veľmi veselo.

Raz keď sa s babkou vracali z obchodu, akási tetka zakričala na ne spoza plota:

„Koho to tu máte, babka? Nebodaj vnúčence?“

A starká Kolárová povedala:

„Veru. Všetky tri sú moje vnúčence!“

Spiklenecky na seba žmurlí a veselo šli ďalej.

Tak sa stalo, že Marka, Miša a Johanka mali o jednu babku viac ako všetky ostatné deti v III. B.

Mosadzny mesiac

ZDENĚK KRIEBEL

**Čo vystrája tma,
ked' sa už spať má?
Začne na kabát,
čierny od sadze,
rýchlo prišívať
gombík z mosadze.**

Prel. MILAN HUDEC

Slovensko v dobách stredovekých

Husiti a Slovensko

Stredovekí maliari, keď chceli jasne namaľovať spoločnosť svojej doby, keď chceli ukázať, kto je komu podriadený a kto nadriadený, namaľovali ľudí usporiadaných do veľkej trojuholníkovej pyramídy. Na jej vrcholku stál pápež, pod ním boli kardináli, biskupi a farári, vedľa nich králi, magnáti, rytieri a zemani. Mešťania tiež stáli v tomto rade. Trochu bokom, ale každý vedel, že vzhľadom na svoje bohatstvo sem patria. Na samučíkom spodku pyramídy stál poddaný ľud, ktorý na svojich chrbotoch držal všetky spomenuté bohaté vládnúce vrstvy.

Takýto obraz bol dobre zrozumiteľný aj stúpencom majstra Jana, ktorí sa v husitskej revolúcii rozhodli rozmetať dovtedajšiu pyramídu spoločnosti a postaviť všetkých ľudí do jedného radu, vedľa seba, kde by stáli pekne pospolu ako rovný s rovným. Husiti sa rozhodli vybudovať spoločnosť novú, spravodlivú. Sami si ju predstavovali tak, „aby pánov nebolo a aby jeden druhému nebol poddaný; a že prestane platenie daní a úrokov a nebude nikoho, kto by k tomu nútíl“. V novej spoločnosti budú všetci žiť ako bratia a sestry. Preto sa husitskí bojovníci začali aj oslovovať „brat“ a „sестra“. Ale kde začať budovať takúto spoločnosť, ktorá bola ideálom pre všetkých ubiedených?

Najprv sa o to pokúsili v Prahe, neskôr v „meste slnka“ — v Plzni, no odvšadial ich

bohaté mešťianstvo a šľachta vyhnali. A tak sa husitská chudoba rozhodla postaviť si svoje spravodlivé mesto ďaleko od ľudských chalúp a palácov, vysoko na horách.

Na Tábore

Bolo ponuré ráno 21. februára roku 1410. Brieždilo sa a k životu sa hlásilo i neveľké mestečko v južných Čechách, Sezimovo Ústí. Bol prvý deň nadchádzajúceho štyridsaťdenného pôstu, Popolcová, alebo tiež ináč nazývaná Škaredá streda. Občania mestečka nastávajúci pôst vítili deň predtým bujarou fašiangovou zábavou, a tak sa nečudujme, že vstávali s boľavými hlavami. Ešte sa ani nastačili poriadne prebrať zo spánku, keď sa do mestečka dovalili húfy „božích bojovníkov“. Len čo mesto dobyli, obsadili i nedaleký kopec, kde sa rozhodli vybudovať sídlisko. Tak bolo založené mesto Tábor, v ktorom po prvý raz v dejinách našich národov vznikla spoločnosť so spravodlivým spoločenským poriadkom.

Lukáš z Nového Mesta

Medzi prvými kňazmi, ktorí stáli pri budovaní Tábora, bol i kňaz Lukáš. Pochádzal zďaleka, až zo slovenského Považia, z Nového Mesta pri Trenčíne. Jeho životné cesty neboli zatiaľ zložité. Vyšiel z biednych pomerov neveľkého mestečka, kde nikto priveľmi neoplýval bohatstvom. Keďže mal veľmi bystrú hlavu a bol i usilovný, po vychodení mestskej školy odišiel študovať na slávnu Karlovu univerzitu. Na univerzitu vhupol práve v dobe, keď tu burcuje majster Jan Hus, keď proti bohatej cirkvi brojí majster Jeroným a keď sa medzi študentmi horlivо diskutuje o učení anglického Johna Viklefa. Mladého Lukáša strhávajú plány na vytvorenie spravodlivej spoločnosti, v ktorej by našli svoje miesto aj chudáci a ubiedení.

Ked' Prahou otriasajú zvuky revolučných piesní, ked' chudoba tiahne vybudovať mesto Tábor, stojí medzi nimi i zapálený Lukáš. S obdivom pozera, ako každý, kto prichádza do nového mesta, hned pri vchode sa zastaví pri veľkých kadiach, kde odloží všetko, čo má. Z tejto spoločnej pokladnice potom celá táborská obec žije pospolu, v zhode a spravodlivosti. Tu sa mladý Lukáš prichýti, že duchom je vlastne na rodnom Slovensku, na Považí, kde je tiež veľa biedy a neprávosti. Rozhodnutie nenecháva na seba dlho čakať. Získava si spoločníka a žiaka Pavla a vydáva sa na cestu domov, aby tu hlásal zásady „božích bojovníkov“. Osud mu však nedožičil uskutočniť smelé plány. Na ceste domov ho zlapali drábi z rožemberkého panstva, posadili do krumlovského väzenia, mučili ho a na-

koniec upálili tak, ako voľakedy majstra Jana Husa.

Náš Lukáš svojím životom, zásadami a najmä odhadlaním bojať za spravodlivú vec ukázal cestu ďalším. Spomedzi nich naša história pozná mnohých podľa mena — Ján Vavrincov z Račíc, Matej zo Zvolena, Mikuláš zo Žiliny. Mnoho šíriteľov husitizmu na Slovensku zostało však neznámych, nepoznánych. Zostalo po nich len ich veľké dielo.

Spanilé jazdy

Husitskí boží bojovníci nemali len svojich podporovateľov, ale aj mnoho nepriateľov. Okrem pápeža a cirkevnej hierarchie na prvom mieste stál cisár Žigmund Luxemburský. Bol bratom českého kráľa Václava IV., ktorý pri výbuchu husitskej revolúcie dostal

Križiaci na výprave.

porážku a čoskoro zomrel. Žigmund v tom čase panoval na uhorskem tróne, no usiloval sa upevniť si vládu i v kacírskych Čechách. Preto organizoval veľké vojenské výpravy, ktoré pod znamením kríza — preto ich tiež nazývali križiacke výpravy — tiahli do Čiech a usilovali sa poraziť husitov. Boží bojovníci však boli veľmi statoční. Neporaziteľným ich robila myšlienka, že bojujú za pravdu. Preto si aj na svoje zástavy dávali heslo „Pravda víťazí“. Za spevu „Kdož sú boží bojovníci...“ križiakov v mnohých bitkách tak rozprášili, že kardináli na útek pred Janom Žižkom i Prokopom Holým strácali na bojisku aj svoje klobúky. A husiti statočne bojujú nielen doma. Len čo im bojová vrava dovolila, robili odvetné výpravy i do krajín, ktoré podporovali pápeža a cisára. Takéto výpravy nazývali „spanilé jazdy“. To preto, lebo im nešlo len o vojenskú odplatu, ale aj o šírenie svojich názorov, túžob po lepšej spoločnosti. A tak spanilé jazdy boli druhou veľkou cestou, pomocou ktorej sa šírilo husitstvo aj u nás, na Slovensku.

Husiti pod Bratislavou

Len čo obschli jarné cesty roku 1428, husiti spojili všetky svoje vojská a vypravili sa na veľkú spanilú jazdu na západné Slovensko. Ich cieľom bolo najmohutnejšie mesto v našom kraji — Bratislava. Tu mal svoje sídlo nenávidený kráľ Žigmund, ktorý si dal hrad prestavať, ozdobiť nádherou a prepychom. Tu chcel prijať husitov a rokovať s nimi. V tej chvíli však boží bojovníci o veľké rokovanie nestáli. Dozvedeli sa, že medzi obyvateľmi Bratislavы majú viac ako šesťdesiat prívržencov, ktorí sú deň i noc pripravení na to, aby pri príchode husitského vojska zapálili mesto a tak ho pomohli dobyť. Plán, ktorý bol dobre pripravený i premyslený, sa však neuskutočnil, lebo z Viedne dostal bratislavský patriciát včasné varovanie a celú akciu prekazil. Namiesto víťaznej bitky nastalo kruté prenasledovanie a zatváranie. Bohatému bratislavskému mešťanstvu sa však nepodarilo vzburu celkom potlačiť. Ešte po šiestich ro-

Husitské vojsko tiahne do boja.

koch musela mestská rada organizovať veľký súdny proces proti tajným husitom, ktorí chceli pobiť mestské stráže, otvoriť brány a výdať mesto husitskému hajtmanovi Blažkovi z Borotína.

Mocné husitské stredisko — Trnava

To, čo sa nepodarilo husitom v Bratislave, podarilo sa im v druhom najväčšom západoslovenskom meste — v Trnave. Písal sa rok 1431, keď sa od moravských hraníc k mestu približoval húf kupcov s ťažkými vozmi. Neboli to však skutoční kupci, ale prestrojení husiti. Tak sa totiž dohodli so slovenskými meštanmi z Trnavy, ktorí oddávna udržiavaliborodé styky so susedmi na Morave a v Čechách. Ked sa kupecká karavána približovala v podvečer k Trnave, slovenskí mešťania otvorili husitom brány a tí bez veľkého boja obsadili mesto. Nastal zhon a poplach najmä

v radoch bohatého duchovenstva a nemeckého patriciátu. Ten utekal tak rýchlo smerom na juh, že sa zastavil až v dnešnom Maďarsku. Vedenia v meste sa ujal Blažko z Borotína, pôvodom sedliak, ktorý spolučítil s robotným ľudom. A preto aj medzi jeho prvé činy patrilo rozhodnutie, že všetky vinohrady, ktoré dovtedy vlastnili bohatí trnavskí kupci, mohli si prenajať drobní vinohradníci. Ďalším výdobytkom husitskej vlády v Trnave bolo rozhodnutie, že rozhodujúcu moc v mestskej rade nadobúdajú Slováci, ktorí pri úradovaní začali používať češtinu obohatenú o mnohé slovenské slová. Tým boli Trnavčania veľkým vzorom aj pre iné slovenské mestá, kde sa uchytili husiti. Slováci si upevňili postavenie v Žiline, v Trenčíne, v Holíči, v Skalici a v iných mestách a mestečkách západného Slovenska. A tak popri snahe o naprávnu spoločnosť pomáhali Slovákom

husitskí bojovníci viesť spravodlivý boj aj za národné práva.

Celých sedem rokov smerovali husitské spanilé jazdy na Slovensko. Boží bojovníci obsadili hrady a mestá nielen na západnom Slovensku, ale aj na Považí, v Nitriansku, najmä v okolí Topoľčian, kde sa slovenský ľud pokúsil vybudovať i svoj Tábor v Ludsoniciach. Ba husiti sa z Poľska dostali i na Spiš, kde napadli bohaté kláštory a feudálne hrádky. Vtedy sa Slovenskom rozliehala nádherná pieseň, ktorá zneje pekne ešte i dnes, lebo hovorí o práci, o mieri, o ľudskom štasi:

*A tehy meč se změní v pluh
a oštěp v srp, jak slíbil bůh,
a zbraně se pak roztraví
ve zvony, jež nás pozdraví.*

(Pokračovanie)

Píše doc. dr. MATÚŠ KUČERA, CSc.
Ilustruje JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré Ta potešia

Tak ako k prvemu číslu Slniečka pribúda ďalšie, iste rastie pestrý riadok knižiek na tvojej poličke. Čítanie pomaly prestáva byť učením a prináša ti radosť. I knižky sú väčšie a písmeňá v nich menšie — stále sa väčšimi podobajú knihám pre veľkých. Už sa ti naozaj stávajú tichými, nerozlučnými priateľmi. A ako si s priateľmi každý rád zaspomína na spoločné zážitky, aj teba v knižke poteší známa rozprávka, básička alebo príbeh. Zaradu ješ sa im možno tak, ako keď na výlete nečakane objavíš studničku. STUDNIČKA je i názov edície, v ktorej nájdeš výbery z rozprávok, príbehov a básni, s ktorými sa každé dieťa zoznamuje dávno predtým, ako pozná mená najvýznamnejších slovenských a českých spisovateľov. Pamätaš sa, ako sa ti cestou do škôlky krásne recitovalo „Ja som kvietok fialôčka“? Z najobľúbenejších textov pre malé deti — ale i pre malých čitateľov — vyšli v Studničke štyri výbery: Krista Bendová: Nezábudky, Elena Čepčeková: Zrkadielka, František Hrubín: Ako sa chytá radosť (v preklade Milana Rúfusa), Mária Ďuričková: Oriešky. Ďalší výber bude z tvorby Ruda Morica Parožtekovci. Iste budú patriť k najkrajším knižkám pre prváčikov a druhákov, z ktorých budú čítať mladší bratom a sestričkám.

Teraz si už čoraz častejšie pamätaš mená spisovateľov a ich najvýznamnejšie diela. Popri čítanke a učive z literárnej výchovy ti v tom pomôže ďalšia edícia nazvaná mód-

ro Vybrané spisy. Ale neľakaj sa. Nájdeš v nej najkrajšie knihy najvýznamnejších slovenských spisovateľov, ktoré u nás doteraz vyšli pre deti.

Pre starších čitateľov, už pre tých od 9 rokov, čakajú dve naozaj veľké knihy povestí Jozefa Horáka Povesti spod Sitna a Sestry — blížence. Je v nich povestový miestopis celého Slovenska a spolu so Sebechlebskými hucami ti v pestrých obrázkoch predstavia kus jeho histórie. Do histórie jedného mesta — Bratislavu — načrela i Mária Ďuričková v dvoch knihách povestí, ktoré tiež vychádzajú takmer naraz, Dunajská kráľovná a Prešporský zvon. Ak k nim pripojíš i ďalšie Spisy, bude tvoja knižnica pekne rást. Vyšli: Ján Bodenek Ivkova biela mať, Klára Jarunková Jediná, Miroslav Válek Veľká cestovná horúčka, Rudo Moric Rozprávky z lesa.

Slovo edícia je pre teba možno nové. Vo vydavateľstve ním označujeme súbor kníh, ktoré majú spoločné znaky: Dukátiky (prerozprávané ľudové rozprávky pre najmenších), Poslušné písmeňá (pôvodné knižky pre najmladších samostatných čitateľov), Z rozprávky do rozprávky (veľké, reprezentatívne rozprávkové knižky), Priatelia (pôvodné i preložené príbehy zo súčasnosti), Delfín (náučné knihy pre deti od 9 rokov), Atlásy, Slávni (portréty vedcov, objaviteľov, priekopníkov), Stopy (dobrodružné romány), Knihy Julesa Verna, Čajka (knihy pre dospevajúce dievčatá). Klub mladých čitateľov a Vybrané spisy sú najpočetnejšími edíciami.

MAGDA BALOGHOVÁ

Zahádam ti hádku

JÁN TURAN

Prvá zimná hádanka

*Troška pocukrilo,
predsa nie je sladké.
Na chvíľočku skrylo
všetko na záhradke.*

Čo je to?

Hádanka bez vône

*Nerástli mi,
rozkvitli mi
prostred zimy,
zrazu.
Kvitnú samy,
miznú samy,
netreba mi
vázu...*

Čo je to?

Hádanka so zvončekmi

*Idú, idú cingi-lingi,
majú štyri nôžky,
niektoré aj rožky,
všetky teplé kožušinky.*

Čo je to?

Zápisník Slniečka

Otec ma zderie tak či tak. Po úspechoch na domácich filmových festivaloch stretol sa film režiséra Otakara Krivánka Otec ma zderie tak či tak, nakrútený podľa predlohy Vincenta Šikulu Prázdňiny so strýcom Rafaelom, s úspešným prijatím aj na tohtoročnom filmovom festivale v Moskve, na ktorom získal Cenu sovietskych pionierov.

Výstava. V dňoch 10.—30. septembra usporiadali Mladé letá vo výstavných priestoroch Galérie mesta Bratislavu výstavu k 100. výročiu 1. vydania svetoznámej knihy talianskeho spisovateľa Carla Collodoho Pinocchio. Hlavnú časť výstavy tvorili slovenské vydania Pinocchiových dobrodružstiev a originály ich ilustrácií od akad. maliarov Svetozára Králíka a Stana Dusíka.

Zomrel Zdeněk Burian. 1. júla t. r. zomrel v Prahe zaslúžilý umelec Zdeněk Burian, významný knižný ilustrátor, ktorého dielo vzbudilo pozornosť miliónov ľudí na celom svete. Od roku 1935, kedy sa zoznánil s profesorom paleontológie J. Augustom, začal sa Burian sústavne venovať výtvarnej popularizácii prehistorie a praveku. Jeho ilustrácie, kresby a maľby prave-

kých zvierat a ľudí od samého začiatku udivovali vecnou správnosťou, osobitou atmosférou ako i umeleckosťou výrazu a dodnes sú považované za najhodnotnejšie výtvarné rekonštrukcie pradávneho života našej planéty a ľudskej civilizácie vôleb. Ako knižný výtvarník tešil sa Z. Burian veľkej pozornosti detí aj ako ilustrátor románov Coopera, Verna, Londona a iných tvorcov dobrodružných kníh, pričom ich najväčšiu vďaku si nepochybne získal za stvárnenie amerických Indiánov a ich boja za slobodu. Prostredníctvom prekladov českých kníh dielo zaslúžilého umelca Z. Buriana prinášalo radosť i poučenie aj slovenským detským čitateľom.

Explózia. Koncom augusta dokončil mladý režisér Anton Majerčík na krúcanie filmu Explózia, ktorého scenár vznikol podľa rovnomenného románu zasl. umelca Ruda Morica v dramaturgii. Vladimíra Predmerškého. Pri tejto príležitosti stretol sa autor Explózie s tvorcami jej filmovej realizácie. Slávnostná premiéra filmu sa uskutoční v roku 1962 na počesť 38. výročia SNP.

Výročie. 19. októbra uplynie 80 rokov od narodenia slovenského spisovateľa Luda Ondrejova (umrel 18. marca 1962), ktorý sa popri L. Podjavorinskej, F. Královi, M. Hrankovi, J. C. Hronskom a J. Bodenekovi významou mierou zaslúžil o vytvorenie umeleckej detskej knihy. Pozornosť čitateľov a kritiky vzbudil už svoju prvou knihu Rozprávky z hôr (1932), v ktorej zaujal nezvyčajným rozprávačským pôvabom a vrútnym obdivom slovenskej horskej prírody a ľudí v nej.

Tieto svoje najvlastnejšie osobitosti plne uplatnil v románe Zbojnícka mladosť (1936), ktorý, aj keď pôvodne neadresovaný deťom, stal sa a dnes je jedným z ich najobľúbenejších diel. Podobnému záujmu tešia sa i jeho knihy pomyselných cestovateľských výprav Africký zápisník (1936), Horami Sumatry (1936) a Príhody v divočine (1940), ktoré sú oslavou nezíštného vzťahu človeka k prírode. Všetky tieto diela sú trvalou súčasťou čitateľského fondu slovenských detí a súčasne patria aj k obdivovaným detským knihám v zahraničí.

Rozhlasová rozprávka. Koncom augusta skončila sa súťaž tvorcov rozhlasovej večernej rozprávky. Prvé miesto si z nej odniesol seriál Zuzany Zemaníkovej Prešporský mýtnik, ktorý podobne ako predchádzajúce práce tejto autorky je pôsobivým spracovaním slovenskej ľudovej slovesnosti. Druhé miesto prisúdila odborná porota veršovanej rozprávke zasl. umelca Milana Rúfusa Zlatá priadka a tretie miesto modernej rozprávke Jána Milčáka Chlapca s lampáškom. Prémiu za seriál získal spisovateľ Vlado Bednár, odmeny Daniel Hevier a česká spisovateľka Blanka Jirášková. Keďže všetci odmenení sú i stálymi spolupracovníkmi Slniečka, srdečne im k ich úspechu blažoželáme.

Nový rukopis. Mladý autor Daniel Hevier, ktorý sa dosiaľ prezentoval ako básnik, napísal desať moderných rozprávok pod názvom Minúta ticha za zjedenú kráľovnú.

Náš tip. Z kníh, ktoré vyšli vo vydavateľstve Mladé letá, odporúčame do pozornosti našich čitateľov knihu mladého autora Jána Uličanského Adelka Zvončeková. Ján Uličiansky, ktorý bol dosiaľ známy hlavne ako úspešný autor rozhlasových rozprávkových hier, začína touto knihou svoju spisovateľskú cestu. Dúfame, že bude taká úspešná ako je jeho tvorba rozhlasová.

Slniečko Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klinčová 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor Ján Turan, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacký, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6, 884 19 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

TIPY POZBIERAL A ŠPĚTKO
DO ŠKOLY MA POSLAL!
NAKRESLIL O. ZIMKA

